

Yttrandefrihetskommittén

Ju 2003:04

Martin Brinnen, utredningssekreterare

martin.brinnen@justice.ministry.se

08-405 90 09

Göran Lambertz, ordförande

(granskning och vissa justeringar)

Integritetsfrågan – diskussion kring ett antal exempel och förslag till lösningar

1	Om denna promemoria och det fortsatta arbetet	2
2	Behövs det ett starkare integritetsskydd?	2
2.1	Inledning	2
2.2	Historisk tillbakablick.....	2
2.3	Ett förändrat medielandskap	3
3	Vissa bestämmelser till skyddet för privatlivet	4
3.1	Inledning	4
3.2	Förtal.....	5
3.3	Personuppgiftslagen (PuL).....	7
3.4	Pressetiska regler	9
3.5	Andra bestämmelser till skydd för privatlivet	10
4	Exempel och bedömningar	11
4.1	Inledning	11
4.2	Offentliga personers privatliv.....	11
4.3	Icke offentliga personers privatliv.....	18
4.4	Publicering av uppgifter om misstänkta och dömda brottslingar	22
4.5	Publicering på nätet.....	28
4.6	Publicering av databaser med personuppgifter.....	30
4.7	Sammanfattande bedömning	32
5	Tänkbara åtgärder	34
5.1	Vissa grundläggande ställningstaganden.....	34
5.2	Generellt integritetsbrott.....	41
5.3	Skadeståndsrättsligt skydd.....	49
5.4	Självreglering.....	51
5.5	Utökade möjligheter till kvittning av rättegångskostnader.....	52
5.6	Utökade möjligheter till allmänt åtal vid ärekränkingsbrott...	52
5.7	Andra åtgärder	53
	Bilaga 1, Jämförelse mellan brott och förslag.....	55

1 Om denna promemoria och det fortsatta arbetet

Avsikten med denna promemoria är att ge ett underlag till kommitténs överväganden i frågan om ett eventuellt förstärkt integritetsskydd. Inledningsvis ges en kortfattad beskrivning av de skäl som talar för att en förstärkning av integritetsskyddet genomförs (avsnitt 2). Därefter följer en redogörelse för några av de mest centrala bestämmelserna i det nuvarande integritetsskyddet (avsnitt 3). Redogörelsen ligger till grund för bedömningar som görs i det påföljande avsnittet av några exempel på kränkningar (avsnitt 4). Syftet är dels att visa på vissa kränkningsfall som förekommer i dag, dels att beskriva hur gällande bestämmelser tillämpas. Därmed tydliggörs vissa luckor i det befintliga integritetsskyddet. I det avslutande avsnittet (avsnitt 5) diskuteras vissa grundläggande frågeställningar, varefter ett antal förslag till åtgärder som kan vidtas för att stärka integritetsskyddet redovisas.

I den tidigare promemorian om integritetsskyddet, PM55, har kommitténs uppdrag i frågan om ett förstärkt integritetsskydd angetts. Avsikten är att arbetet nu ska inriktas på att analysera dels de krav som Europakonventionen ställer på svenskt integritetsskydd, dels de synpunkter som i övrigt kan anläggas på denna fråga. Utifrån kommitténs slutsatser avseende dessa grundläggande frågor ska ett eventuellt förslag om ett förstärkt integritetsskydd tas fram.

2 Behövs det ett starkare integritetsskydd?

2.1 Inledning

Här ska kortfattat beskrivas några av de faktorer som kan motivera en förstärkning av integritetsskyddet i svensk rätt.

2.2 Historisk tillbakablick

Det har under en längre tid funnits en debatt om att Sverige saknar ett tillräckligt skydd för privatlivet. Det gäller i synnerhet i fråga om spridning av integritetskänsliga uppgifter till allmänheten. Den vanligaste förklaringen till att Sverige aldrig har infört ett sådant skydd, som sedan länge har funnits i de flesta andra länder i Europa, är den starka ställning som tryck- och yttrandefriheten har i svensk rätt. Bestämmelserna om förtal och de pressetiska reglerna har vanligtvis ansetts tillräckliga för att skydda den enskilde mot alltför grova kränkningar. De kränkningar som trots allt förekommit har inte ansetts tillräckligt många eller grova för att ligga till grund för en ändrad inställning. Systemet med utgivare kombinerat med ansvarstagande och seriösa publicister har också haft betydelse för att integritetsskyddet i TF och YGL ansetts inte behöva förstärkas.

1966 års integritetsskyddskommitté utförde ett omfattande arbete för att förstärka skyddet för den personliga integriteten i svensk rätt. Arbetet

resulterade bl.a. i lagen (1978:800) om namn och bild i reklam och införandet av brottet olovlig avlyssning i 4 kap. 9 a § brottsbalken. I kommitténs betänkande *Privatlivets fred* (SOU 1980:8) presenterades tre olika alternativ för att stärka skyddet för privatlivet – lagstiftningslinjen, självsaneringslinjen och ersättningslinjen. Inget av förslagen genomfördes.

I dagsläget bygger skyddet för privatlivet i svensk rätt huvudsakligen på brottsstadgandena i 5 kap. brottsbalken om ärekränkning, skadeståndsbestämmelsen i 2 kap. 3 § skadeståndslagen om ersättning för kränkning samt vissa stadganden som skyddar privatlivet i speciella situationer, såsom den nämnda lagen om namn och bild i reklam. Därutöver kan flera Europakonvention under vissa förutsättningar utgöra ett skydd för privatlivet.¹ HD har i det s.k. videomålet, NJA 1992 s. 594 (smygfilmning av samlag), kritiserat bristerna på skydd för privatlivet i svensk rätt.

2.3 Ett förändrat medielandskap

2.3.1 Internet som redskap för yttrandefriheten

Utvecklingen av nya medieformer och i synnerhet Internet har i grunden ändrat förutsättningarna för masskommunikation, bl.a. genom att

- minska kostnaderna för att nå ut med information till många mottagare,
- öka möjligheterna för mottagarna att välja och skräddarsy den information som de vill ta del av,
- öka möjligheterna till interaktivitet bl.a. genom att mottagarna kan kommentera tidigare publicerat material.

Detta har bl.a. medfört att mängden information som sprids till allmänheten har ökat dramatiskt, samtidigt som kontrollen över informations-spridningen har minskat. Gamla aktörer på mediemarknaden har fått omvärdera sina roller och nya har gjort entré. Uttrycket ”medierna”, som tidigare uppfattades som synonymt med de organisationer som hade tillgång till tekniken för masskommunikation (dvs. pressen, radio och tv), har nu fått en diffusare innebörd. Det beror bl.a. på att innehållet från medieföretagen sprids på många fler ”plattformar”, samtidigt som fler har möjlighet att med enkla medel sprida sina yttranden till allmänheten. Den nya kommunikationstekniken och framför allt Internet har därmed blivit ett verktyg för att stärka yttrande- och informationsfriheten för alla och envar. Utvecklingen, som på allvar kan sägas ha påbörjats under den första delen av 1990-talet har inte avstannat. Vilka nya medieformer som utvecklas och hur de kommer till användning är ofta mycket svårt

¹ Frågan om Sverige uppfyller konventionens krav på skydd för privatlivet ska utredas i en kommande promemoria.

att förutse. Det visar inte minst den senaste tidens utveckling av sociala medier, som på många sätt har gett den enskilde användaren större möjligheter att sprida sitt budskap och utnyttja sin yttrande- och informationsfrihet.

2.3.2 Konsekvenser för integritetsskyddet

Den beskrivna utvecklingen är ur ett yttrandefrihetsperspektiv starkt positiv men har också fört med sig nackdelar för integritetsskyddet. Förklaringen till detta är bl.a. följande.

- Det är relativt enkelt för en person att inte uppge sin riktiga identitet eller att vara anonym.
- Hjälpmidlen för inhämtande och spridning av digital information är mer lättillgängliga, exempelvis kameror i mobiltelefoner.
- De nya aktörerna saknar i stor utsträckning det ansvarstagande som kännetecknar de etablerade medierna.
- Så gott som allt material görs mycket snabbt tillgängligt på nätet och blir vanligtvis kvar där under en lång tid.
- Sökmotorer, som Google, gör det möjligt att med enkla medel söka fram och göra sammanställningar av uppgifter, t.ex. om en viss person.
- Möjligheterna att förvanska digital information har medfört att bl.a. digitala bilder kan bearbetas utan att det framgår för betraktaren, vilket gör att det kan vara svårt att avgöra varifrån informationen kommer.

Statistik från BRÅ visar att antalet anmälda ärekränkingsbrott har mer än fördubblats under de senaste tio åren. Datainspektionen har också varnat för att kränkningarna på nätet blivit både grövre och fler.

3 Vissa bestämmelser till skyddet för privatlivet

3.1 Inledning

I detta avsnitt ges en beskrivning av de bestämmelser som har störst betydelse för skyddet för privatlivet. I första hand redovisas de bestämmelser som kan aktualiseras vid *spridning* av uppgifter av privat karaktär.

Det finns en stor mängd bestämmelser som i större eller mindre utsträckning har betydelse för skyddet av privatlivet. Det har dock inte hunnits med att göra en fullständig genomgång av dessa i detta skede av arbetet. Urvalet av de bestämmelser som ingår i redovisningen har styrts av de exempel som redovisas i avsnitt 4. Redovisningen bygger i stora delar på texter hämtade från Integritetsskyddskommitténs betänkande *Skyddet för den personliga integriteten. Bedömningar och förslag* (SOU 2008:3).

3.2 Förtal

Bestämmelsen om förtalsbrottet enligt 5 kap 1 § brottsbalken lyder:

Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, dömes för förtal till böter.

Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar han att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den, skall ej dömas till ansvar.

Straffbarhet för förtal förutsätter att det är fråga om uttalanden som innebär att någon *lämnar en uppgift till någon annan*. Det ska således vara fråga om en ”uppgift”, alltså något som förmedlar ett sakinnehåll och inte enbart värdeomdömen. När ett värdeomdöme anspelar på en preciserad verklig uppgift anses det dock utgöra lämnande av en uppgift (Axberger, Tryckfrihetens gränser s. 231). I praxis har även visning av bilder ansetts utgöra lämnande av uppgift (det s.k. videomålet, NJA 1992 s. 594). För att ett förtalsbrott ska föreligga måste gärningsmannen lämna uppgifter till någon annan än den som angrips. Det krävs inte att gärningsmannen riktar sig direkt till någon utomstående, utan det är tillräckligt att den utomstående är närvarande. Brottet är att anse som fullbordat så snart uppgiften har kommit till tredje mans kännedom. En uppgift anses vara lämnad även om den bara sprids vidare.

Det krävs vidare att uppgiften är *nedsättande*, dvs. att den är ägnad att utsätta den beskyllde för andras missaktning. Uppgiften ska genom sitt innehåll vara ägnad att hos mottagaren framkalla en föreställning om att den utpekade är på ett visst sätt, har viss egenskap eller har utfört en gärning eller betett sig på ett sätt som t.ex. är brottsligt eller klandervärdt. Det räcker således inte med att den utpekade själv upplever sig kränkt, utan för straffbarhet krävs att andras uppfattning om personen i fråga riskerar att förändras i negativ riktning på grund av uttalandena. Där emot krävs det inte någon bevisning om att beskyllningen faktiskt har medfört andras missaktning. Det framgår av att uppgiften, enligt bestämmelsen, ska vara ”ägnad” att skapa missaktning.

Den påstådda brottsligheten eller det klandervärda levnadssättet måste vara av någorlunda allvarlig beskaffenhet. Det är emellertid tillräckligt att uppgiften betraktas som nedsättande i den särskilda krets som den angripne tillhör, även om uppgiften inte uppfattas så i samhället i övrigt.

Det finns ingen allmän rätt att sprida nedsättande uppgifter även om de är *sanna*. Också den som sprider helt korrekta uppgifter om någon annan kan alltså dömas för förtal. Frågan om sanningshalten i uppgifterna kan däremot på annat sätt ha betydelse för straffbarheten. Förutsatt att gärningsmannen kan visa att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den, ska han inte dömas till ansvar om han var skyldig att utta-

la sig eller det annars med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken.

Frågan om det var *försvarligt* att lämna uppgiften avgörs utifrån en avvägning mellan intresset av att ge skydd mot kränkande yttranden och andra skyddsvärda intressen, företrädesvis yttrandefriheten. I förarbetena till förtalsbestämmelsen angavs att det kan vara försvarligt att lämna ärekränkande uppgifter vid exempelvis avgivande av tjänstevitsord (under förutsättning att dessa är sanningsenliga) eller i övrigt när uppgifter lämnas för att tillgodose ett berättigat allmänt eller enskilt intresse. Också i den yrkesmässiga nyhetsförmedlingen, liksom i den offentliga diskussionen i såväl tal som skrift, medför värdet av yttrandefriheten att det måste finnas utrymme för att ventilera olika frågor även om därigenom enskilda personer i viss mån angrips (prop. 1962:10 s. B 144).

För *grovt förtal* döms enligt 5 kap. 2 § brottsbalken till böter eller fängelse i högst två år. Som vägledande exempel på omständigheter som kan föranleda att förtal ska bedömas som grovt anges i lagtexten att en uppgift genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller eljest har varit ägnad att medföra allvarlig skada. I förarbetena till bestämmelsen har framhållits att brottet bör bedömas som grovt om det är uppenbart att gärningsmannen insåg att den lämnade uppgiften var osann eller ogrundad eller att hans motiv var att skada den förtalade. I det nämnda videomålet NJA 1992 s. 594 ansågs gärningen, som bestod i visning av en videofilm av en kvinna som hade samlag med en man, vara att bedöma som grovt förtal.

Brottet *förtal av avliden* (5 kap. 4 § brottsbalken) förutsätter att rekvisiten för förtal enligt 5 kap. 1 § eller 2 § brottsbalken är uppfyllda. Därutöver krävs att gärningen är sårande för de efterlevande eller att den eljest, särskilt med beaktande av den tid som förflutit sedan den förtalade dog, kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne.

De spörsmål som oftast har varit föremål för diskussion i rättstillämpningen är frågan om den aktuella informationen utgjort en uppgift samt frågan om en uppgift kunnat anses vara nedsättande.

I det tidigare nämnda s.k. videomålet (NJA 1992 s. 594) hade en man filmat när han hade samlag med en kvinna, utan att hon var medveten om filmningen. Mannen hade senare utan kvinnans medgivande visat filmen för ett antal personer. En fråga i målet var om visandet av filmen kunde anses innebära att en uppgift hade lämnats och en annan om uppgiften i så fall kunde anses nedsättande. HD ansåg att en uppgift visserligen hade lämnats men att denna uppgift (att kvinnan haft sexuellt umgänge med sin pojkvän) inte kunde anses vara nedsättande för henne. Däremot kunde de som såg filmen lätt tro att kvinnan hade vetskap om att hon var filmad och därmed inte hade något emot att filmen visades för andra.

Detta kunde anses nedsättande för henne och antas leda till andras missaktning, varför mannen dömdes för grovt förtal.

I det s.k. Hustler-målet (NJA 1994 s. 637) hade en tidning publicerat ett fotomontage där vissa kända personers ansikten hade fogats samman med bilder av andra personers kroppar i sexuella situationer. Med hänvisning till videomålet tonade HD ned kravet på uppgiftslämnandet och framhöll i stället betydelsen av vad själva framställningssättet förmedlar. Bedömningen koncentrerades därmed mer till frågan om förfarandet hade varit ägnat att utsätta någon för andras missaktning än till frågan om uppgiftens innehåll. HD fann att det i och för sig lätt kunde konstateras att bilderna inte var autentiska men att bilderna, tillsammans med den tillhörande texten, kunde förmedla intrycket av att målsägandena var sexuellt lössläppta eller perversa. Bilderna måste därför anses ägnade att utsätta målsägandena för andras missaktning och HD dömde utgivaren för grovt förtal.

3.3 Personuppgiftslagen (PuL)

Personuppgiftslagen (1998:204) bygger bl.a. på EU:s dataskyddsdirektiv och genomför stora delar av direktivet i svensk rätt. Den gäller för sådan behandling som är helt eller delvis automatiserad (5 §). Lagen är subsidiär i förhållande till annan avvikande lag eller förordning (2 §), såsom t.ex. kreditupplysningslagen (1973:1173).

Lagen innehåller ett antal undantag som begränsar tillämpningen av flertalet av lagens bestämmelser. Enligt 6 § gäller över huvud taget inte lagen för sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i verksamhet av rent privat natur. Enligt 7 § första stycket ska bestämmelserna i lagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i TF och YGL. Av 7 § andra stycket framgår att huvuddelen av lagens bestämmelser inte heller ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande. Bestämmelserna i 30–32 §§ om säkerhetsåtgärder ska dock tillämpas.

Frågan om vad som utgör behandling av personuppgifter uteslutande för journalistiskt ändamål i enlighet med 7 § andra stycket har prövats av HD i det s.k. Ramsbro-målet (NJA 2001 s. 409). Domstolen fann i målet att med uteslutande journalistiskt ändamål menas "... att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten." Publicering av uppgifter av rent privat karaktär ansåg dock HD normalt inte anses ha ett journalistiskt ändamål oberoende av om publiceringen sker i ett sammanhang som i övrigt har journalistiska ändamål

Sedan år 2007 kan PuL sägas bestå av två parallella regelverk. Behandling av personuppgifter i strukturerat material ska bedömas enligt de s.k. *hanteringsreglerna*, medan behandling som sker i ostrukturerat material, så-

som i löpande text, ska bedömas enligt den s.k. *missbruksregeln* (5 a §). Hanteringsreglerna utgår från att all behandling som inte har stöd i lagen är otillåten, medan missbruksregeln utgår från att behandlingen är tillåten så länge den inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet. För frågor som behandlas i denna PM är främst missbruksregeln intressant.

Syftet med *missbruksregeln* är att underlätta för sådan vardaglig behandling av personuppgifter som typiskt sett inte innebär några större risker för kränkningar av de registrerades personliga integritet. Den kränkingsbedömning som ska göras enligt bestämmelsen bygger på en intresseavvägning i det enskilda fallet där den registrerades intresse av en frid, privat, sfär ska vägas mot andra motstående intressen. Bedömningen ska inte göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som behandlas utan måste även ta sin utgångspunkt i t.ex. vilket sammanhang uppgifterna förekommer i och för vilket syfte de har behandlats, vilken spridning de har fått eller riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till.

Enligt förarbetena (prop. 2005/06:173) är det i slutändan en fråga för rättstillämpningen att i varje enskilt fall, med beaktande av samtliga omständigheter, väga det intrång som kan ha skett i den personliga integriteten mot eventuella motstående intressen. Eftersom det är fråga om bestämmelser som genomför EU:s dataskyddsdirektiv får inte avvägningen grundas på en tolkning som skulle stå i strid med bl.a. de grundläggande rättigheter som skyddas genom unionens rättsordning, såsom varje människas rätt till respekt för sitt privatliv i enlighet med artikel 8 i Europarådskonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Behandling av personuppgifter i strid med missbruksregeln är *straffbar* endast i de fall den kränkande behandlingen innefattar behandling av känsliga personuppgifter enligt 13 § (bl.a. uppgift om hälsa, sexualliv, ras, etnisk bakgrund, politiska åsikter) eller uppgifter om lagöverträdelser enligt 21 §, samt om behandlingen innebär att personuppgifterna överförs till ett land utanför EU/EES-området (tredje land) som saknar adekvat nivå på skyddet av personuppgifter 33 §.

Enligt *skadeståndsregeln* i 48 § ska den personuppgiftsansvarige ersätta den registrerade för sådan skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med personuppgiftslagen har orsakat. Om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på honom eller henne, kan ersättningskyldigheten jämkas i den utsträckning det är skäligt. Bestämmelserna om skadestånd i personuppgiftslagen har karaktären av specialbestämmelser som tar över de allmänna skadeståndsreglerna i skadeståndslagen (1972:207). Skadeståndsansvaret omfattar personuppgiftsansvariga inom både den privata och den offentliga sektorn. Bestämmelserna innebär en rätt till ekonomisk kom-

pensation för själva kränkningen förutom rätt till ersättning för personskada, sakskada och ren förmögenhetsskada.

3.4 Pressetiska regler²

I Sverige har det sedan början av 1900-talet funnits en av pressbranschen inrättad självsanerande verksamhet. Verksamheten syftar till att upprätthålla god publicistisk sed och skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet. Verksamheten bedrivs genom två organ: Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON). Båda organen kan pröva publicering som sker i periodiska skrifter. Prövningen sker mot bakgrund av de publicitetsregler som har antagits av branschen. Sedan den 1 april 2000 omfattas även viss Internetpublicering av de pressetiska reglerna och PO:s och PON:s verksamhet.

Publicitetsreglerna utgör en del av de pressetiska regler som har beslutats av Pressens Samarbetsnämnd. Nämnden är ett gemensamt organ för pressens huvudorganisationer Publicistklubben, Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen och Sveriges Tidskrifter. Det huvudsakliga syftet med publicitetsreglerna är att upprätthålla god publicistisk sed och att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet i pressen.

Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Utbildningsradion AB har beslutat att de pressetiska reglerna ska gälla för deras verksamhet i den utsträckning som de kan tillämpas med hänsyn till radio- och tv-lagen och programföretagens sändningstillstånd. Avsteg från publicitetsreglerna i traditionella radio- och tv-program kan dock inte bli föremål för prövning av PO eller PON. För granskning av sådana program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden för radio och tv, som numera är en del av Myndigheten för radio och tv. Även Radioutgivareföreningen har i tillämpliga delar anslutit sig till reglerna. Kraven i radio- och tv-lagen och villkoren i sändningstillstånden tillämpas av public service-företagen och TV 4 även på deras Internetverksamhet, trots att reglerna och villkoren formellt inte är tillämpliga på denna verksamhet.

De pressetiska reglerna finns intagna i en av Pressens Samarbetsnämnd utgiven publikation med titeln ”Spelregler för press, tv, radio”. Reglerna inleds med följande portalstadgande:

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna

² Redogörelsen i detta avsnitt är, med några mindre justeringar, hämtat från Integritetsskyddskommitténs betänkande, Skyddet för den personliga integriteten. Kartläggning och analys, SOU 2007:22, s 428f.

tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet. Härvid gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet. Etikern tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

Den del av reglerna som närmast rör den personliga integriteten har följande lydelse:

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.

9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politiska tillhörighet, religiösa åskådning eller sexuella läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

3.5 Andra bestämmelser till skydd för privatlivet

Redovisningen i detta avsnitt har begränsats till de bestämmelser som aktualiseras vid bedömning av exemplen nedan. Bland de bestämmelser som har utelämnats och som kan ha betydelse för skyddet av privatlivet kan nämnas bl.a. brotten förolämpning och ofredande, lagen (1978:800) om namn och bild i reklam samt kreditupplysningslagen. Även Integritetsskyddskommitténs förslag om olovlig fotografering är intressant. Det kan finnas anledning att i det kommande arbetet göra en genomgång även av dessa regler och förslag.

4 Exempel och bedömningar

4.1 Inledning

I detta avsnitt ges ett antal exempel på situationer där integritetsskyddet måste avvägas mot yttrandefrihetsintresset. Efter varje exempel görs en bedömning enligt gällande rätt, huvudsakligen utifrån förtalsbrottet, PuL och de pressetiska reglerna. Exempelen är valda för att beskriva mer eller mindre vanligt förekommande kränkningar. Vissa av exemplen är direkt hämtade från verkliga fall medan andra är något justerade. Syftet är dels att visa på några kränkningsfall som förekommer i dag, dels att beskriva hur gällande bestämmelser tillämpas. Därmed påvisas luckor i det befintliga integritetsskyddet. Det blir sedan en annan fråga vilka av dessa luckor som bör täppas till genom t.ex. en utvidgad kriminalisering, se avsnitt **Fel! Hittar inte referenskölla..**

I flera av exemplen kan själva insamlandet av uppgifterna vara otillåtet eller straffbart, t.ex. som ofredande. Redovisningen nedan omfattar dock endast de kränkningar som uppstår vid användande av privata uppgifter. Vidare ska tilläggas att bedömningen av om ett visst förfarande omfattas av förtalsbrottet, PuL eller det pressetiska reglerna oftast är svår att göra. De bedömningar som görs nedan ger inga otvetydiga svar. De ger dock en antydning om hur frågorna skulle kunna bedömas av en domstol.

Exemplen omfattar kränkningar som förekommer både inom och utanför det särskilt grundlagsskyddade området i TF och YGL. Anledningen är, som konstateras nedan i avsnitt 5.1.4, att ett eventuellt förslag om utökad kriminalisering inte kan gälla enbart inom det grundlagsskyddade området.

4.2 Offentliga personers privatliv

4.2.1 Inledning

Den som frivilligt framträder i offentligheten får anses ha gett upp en del av sitt privatliv och får således tåla större intrång i privatlivet än andra. Den allmänna uppfattningen är att sådana offentliga personer inte ska behöva finna sig i att få hela sitt privatliv utlämnat. Frågan om gränserna för offentliga personers privatliv är bland de svåraste avgränsningsfrågorna när det gäller integritetsskyddet. Utgångspunkten uttrycks vanligen så att endast när det finns ett allmänintresse som kräver offentlig belysning får uppgifter om offentliga personers privatliv publiceras (jfr de pressetiska reglerna, ”uppenbart allmänintresse”). Innebörden av ”allmänintresse”, liksom vad som är försvarligt enligt förtalsbestämmelsen, är en fråga som det finns vitt spridda uppfattningar om. Det märks inte minst i den pressetiska debatten.

4.2.2 Kändisars kärleksliv

- a) *En välkänd, manlig skådespelare blir fotograferad på en gata i Stockholm. I en bildserie kan man se hur skådespelaren sitter på en parkbänk och äter glass tillsammans med en kvinna. Bilderna publiceras i en tryckt veckotidning med bildtexter som antyder att skådespelaren, som är gift, har inlett "en nära relation" med kvinnan på bilden. Skådespelaren och kvinnan anges med namn.*

Publiceringen omfattas av *TF* i och med att den sker i en tryckt skrift. Fotograferingen (anskaffandet) utgör ett led i en framställning av en tryckt skrift och omfattas därmed också av grundlagen.

Ansvar för *förtal*, som även utgör ett tryckfrihetsbrott, förutsätter att bilderna utpekar skådespelaren som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller på annat förmedlar en uppgift som är ägnad att utsätta honom för andras missaktning. Enligt HD:s praxis ställs inga större krav på vad som kan utgöra en "uppgift". Det väsentliga tycks vara det intryck som förmedlas (jfr NJA 1992 s. 637). Det är inte nödvändigt att visa att den kränkte verkligen har blivit utsatt för andras missaktning. Det avgörande är att den uppgift som förmedlas till sitt innehåll typiskt sett innebär att den kränkte blir utsatt för andras missaktning. Vad som är nedsättande enligt förtalsbrottet kan variera över tiden och från plats till plats. Vidare anses det tillräckligt att uppgiften är nedsättande för den kränktes anseende i de särskilda kretsar som denne tillhör.

Om bilderna i detta exempel bedöms förmedla uppgiften att skådespelaren är otrogen kan det möjligen anses innebära ett utpekande om klandervärd levnadssätt eller en sådan uppgift som på något annat sätt är ägnad att utsätta skådespelaren för andras missaktning. Det är dock inte givet att bilderna förmedlar en sådan uppgift och inte heller att en sådan uppgift är nedsättande på det sätt som krävs för förtal.

Det är inte straffbart att sprida bilderna om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken och den ansvarige visar att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den. Normalt sett är uppgifter om en persons kärleksliv sådant som bör tillhöra den skyddade sfär som personer ska få behålla för sig själva. Bedömningen kan dock bli den motsatta om t.ex. en viss kärleksrelation kan påverka förtroendet för en politiker. När det gäller skådespelare och andra kända människor som inte utövar någon egentlig makt är det dock tveksamt. Det kan hävdas att även sådana personer har allmänhetens förtroende att tacka för sina framgångar och att allmänheten därför bör ha rätt att ta del av allt som kan påverka detta förtroende. En annan faktor som kan påverka bedömningen i detta fall är att bilderna är tagna på allmän plats och att skådespelaren därmed får räkna med risken att bli fotograferad. I den s.k. Caroline-domen ansåg Europadomstolen vid en avvägning mellan yttrandefrihet och integritetsskydd att skyddet för privatlivet enligt artikel 8 omfattar personer när de utövar aktiviteter som hör till privatlivet

oavsett var dessa aktiviteter utspelar sig och omfattar även s.k. offentliga personer. I domen ansågs publiceringen av bilder av prinsessan Carolines vardagsliv som hade tagits i smyg av s.k. paparazzifotografer utgöra en kränkning av hennes privatliv.

Under förutsättning att en domstol anser det vara försvarligt att publicera bilderna i exemplet krävs därutöver att utgivaren kan visas att uppgiften var sann eller att han åtminstone hade skälig grund för den, för att han ska gå fri från ansvar.

Med hänsyn till att det i detta fall handlar om en publicering som omfattas av TF – vilket bl.a. innebär att den s.k. instruktionen och den särskilda processordningen med jury ska tillämpas – är det troligt att publiceringen av bilderna i exemplet inte skulle bedömas som förtal, antingen på grunden att bilderna inte förmedlar en uppgift som är ägnad att utsätta skådespelaren för andras missaktning, eller för att det var försvarligt att publicera artikeln.

Tillämpning av *PuL* blir inte aktuell i detta exempel eftersom publiceringen sker i en tryckt tidning.

Enligt de etiska reglerna för press, tv och radio (*de pressetiska reglerna*) gäller bl.a. att man noga ska överväga publicitet som kan kränka privatlivets helgd och att man ska avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning. I ett likartat fall (exp nr 107/2008) har PO uttalat bl.a. att en känd person normalt får acceptera viss medieuppmärksamhet även kring sitt privatliv. I det ärendet, som gällde bild- och textpublicering avseende en känd persons kärleksförhållanden, ansåg PO att artikeln inte var kränkande och att den låg inom ramen för vad denne som offentlig person fick acceptera.

b) Samma skådespelare som i a) fotograferas när han badar i en pool på privat mark. Av bilderna framgår att de är tagna på långt håll. Bilderna publiceras i en tryckt veckotidning tillsammans med bildtexten att skådespelaren badar i poolen hemma hos kvinnan som han nyligen har inlett ett förhållande med. På bilderna syns även några barn som i bildtexterna uppges vara kvinnans.

Angående eventuellt ansvar för förtal kan, utöver det som nämnts ovan under a), följande tilläggas. Bedömningen om publiceringen i tidningen ska anses vara ägnad att utsätta skådespelaren för andras missaktning bör inte påverkas av att bilderna är tagna på privat mark. Inte heller det förhållandet att barnen finns med på bilderna bör påverka denna bedömning. Däremot kan dessa förhållanden möjligen göra det mindre troligt att publiceringen ska anses vara försvarlig.

Tillämpning av *PuL* blir inte heller i detta exempel aktuell eftersom publiceringen sker i en tryckt tidning.

Det förhållande att bilderna är tagna på personer som befinner sig på privat mark och att publiceringen även omfattar bilder på barn kan ha betydelse vid bedömningen enligt *de pressetiska reglerna*. I det ovan nämnda fallet från PON förekom bilder på ett barn. Nämnden betonade vikten av att stor försiktighet iakttas vid publicering av bilder på barn och fann att den aktuella bildpubliceringen hade medfört en publicitetsskada som inte var acceptabel.

- c) *Samma situation som i b) men publiceringen sker i stället på ett s.k. omodererat diskussionsforum på nätet. Tillhandahållaren av forumet har ingen anknytning till någon redaktion för en tidning, tv eller radio.*

Varken *TF* eller *YGL* är tillämplig då det handlar om ett omodererat diskussionsforum, dvs. en tjänst i vilken användarna kan lägga in meddelanden utan att dessa granskas eller godkänns av någon annan före publiceringen. Bedömningen huruvida publiceringen utgör *förtal* blir densamma som ovan i b) men utgår endast från bestämmelserna i brottsbalken. *TF*:s bestämmelser om den särskilda processordningen och instruktionen ska således inte tillämpas, vilket kan öka riskerna för att publiceringen anses utgöra förtal.

Bilderna som publiceras på diskussionsforumet är i digital form och då det går att identifiera personerna på bilderna innebär publiceringen en sådan behandling av personuppgifter som omfattas av *PuL*. Lagen ska dock inte tillämpas om behandlingen av personuppgifterna sker uteslutande för journalistiskt ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande. I det s.k. Ramsbro-målet (NJA 2001 s. 409) ansåg HD att journalistiskt ändamål är "... att informera, utöva kritik och väcka debatt om samhällsfrågor av betydelse för allmänheten". Domstolen menade dock att ett sådant ändamål inte innefattar "publicering av uppgifter av rent privat karaktär". I exemplen b) och c) kan det hävdas att det är motiverat att informera allmänheten om att en känd skådespelare är otrogen. Bilderna är dock tagna på privat mark och det är därför inte osannolikt att en domstol skulle finna att det handlar om "uppgifter av rent privat karaktär". Undantaget för journalistiskt ändamål skulle i så fall inte aktualiseras i exempel c).

Publiceringen skulle troligen bedömas enligt den s.k. missbruksregeln i *PuL* (5 a §). Enligt denna bestämmelse är behandlingen tillåten så länge som den inte innebär en kränkning av den enskildes integritet. Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i dataskyddsdirektivet men har enligt den svenska lagstiftaren ansetts vara förenlig med de krav som direktivet ställer på Sverige. Enligt förarbetena (prop. 2005/06:173, s. 26 f.) ska tillämpningen av missbruksregeln bygga på en intresseavvägning där den registrerades intresse av en fredad privat sfär vägs mot andra motstående intressen i det enskilda fallet. Bedömningen av vad som är en kränkning ska alltså inte göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som be-

handlas utan måste även ta sin utgångspunkt i t.ex. vilket sammanhang uppgifterna förekommer i, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller har riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till. Det finns således möjligheter att ta hänsyn till yttrandefrihetsintresset i den kränkingsbedömning som ska göras enligt missbruksregeln. Med beaktande av den försiktighet som Datainspektionen har iakttagit när det gäller ingripande mot publiceringar som kan ha ett journalistiskt ändamål, är det sannolikt att Datainspektionen inte skulle vidta några åtgärder i ett fall som detta. Det utesluter dock inte att enskilda kan driva en egen talan om skadestånd med stöd av PuL.

De pressetiska reglerna gäller endast för de webbplatser som har anknytning till en tryckt periodisk skrift och under förutsättning att det företag som driver nättidningen är representerat i Pressens samarbetsnämnd. Även om forumet i exemplet hade tillhandahållits av ett sådant företag följer ansvaret i de pressetiska reglerna utgivaransvaret enligt TF och YGL. Omodererade fora och artikelkommentarer faller således utanför de pressetiska reglernas tillämpningsområde.

d) Samma bilder och bildtexter som i b) men bilderna publiceras på veckotidningens webbplats. Skådespelaren upptäcker att bilderna och bildtexterna ligger kvar på webbplatsen efter tio år. Eftersom skådespelaren har ett relativt ovanligt efternamn är bilderna och bildtexterna det första som kommer upp vid en sökning på dennes namn med hjälp av sökmotorer.

Webbplatsen omfattas av den s.k. databasregeln i YGL under förutsättning att tidningen fortfarande ger ut en tryckt periodisk skrift (eller tillhör någon av de andra kategorierna av s.k. massmedieföretag som nämns i 1 kap. 9 § första stycket) och databasen är utformad på det sätt som anges i 1 kap. 9 § första stycket YGL. Grundlagen är också tillämplig om webbplatsen omfattas av ett giltigt utgivningsbevis.

Bedömningen av ett eventuellt ansvar för *förtal* blir i huvudsak densamma som i b) ovan. Om bilderna anses utgöra *förtal* kan publiceringen på webbplatsen påverka bedömningen av straffets och skadeståndets storlek. Publiceringen på nätet innebär att bilderna blir betydligt mer lättillgängliga, vilket kan innebära större spridning. Att bilderna är tillgängliga för sökmotorer innebär också att bilderna blir tillgängliga för sammanställningar och kartläggningar av skådespelarens liv. Det förhållandet att bilderna ligger kvar på webbplatsen efter tio år kan även påverka bedömningen om publiceringen kan anses försvarlig. Om publiceringen ansågs försvarlig då bilderna lades ut på webbplatsen är det inte säkert att en domstol skulle komma till samma slutsats då bilderna ligger kvar på nätet efter tio år. Försvarlighetsbedömningen måste göras utifrån varje situation.

PuL är inte tillämplig om publiceringen omfattas av YGL, se ovan under b).

Den ökade tillgänglighet som publiceringen på Internet innebär, liksom tiden som har förflutit sedan bilderna först publicerades, är faktorer som troligen kan påverka bedömningen enligt *de pressetiska reglerna*.

4.2.3 Kändisars hälsa

e) *Större delen av Expressens första sida den 31 januari 2003 upptogs av rubriken "Marie Fredriksson kämpar mot ny knöl som tros vara tumör." tillsammans med ett foto av henne. Inne i tidningen fanns ytterligare uppgifter om hennes sjukdom, bl.a. vissa uttalanden från olika källor, av vilka en uppgavs vara hennes läkare. Senare visade det sig att uppgifterna i artikeln till stor del var felaktiga. Tidningen erkände att publiceringen var ett misstag och bad Marie Fredriksson om ursäkt. Ursäkten publicerades på framträdande plats inne i tidningen och på förstasidan.*

Artikeln blev anmäld till PO/PON. Nämnden bedömde att artikeln innehöll mycket integritetskänsliga uppgifter rörande en allvarlig sjukdom. Publiciteten måste enligt nämnden anses vara kränkande för privatlivets helgd och hade medfört en oacceptabel publicitetsskada. Nämnden ansåg inte att det fanns något allmänintresse som motiverade publicering av uppgifter av så privat karaktär. Expressen hade, enligt nämnden, inte intagit en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften och tidningen klandrades därför för att ha brutit mot god publicistisk sed. Det förhållandet att tidningen medgav att artikeln inte borde ha publicerats och att tidningen hade framfört en ursäkt ansåg nämnden inte göra publicitetsskadan ogjord.

Marie Fredriksson väckte även enskilt åtal mot Expressens utgivare, Otto Sjöberg, för förtal alternativt förolämpning. Sjöberg bestred ansvar och menade att artikeln inte hade utpekats Fredriksson som brottslig eller klandervärd eller på annat sätt innehållit någon uppgift som var ägnad att utsätta henne för andras missaktning. Fredriksson menade bl.a. att personer i Fredrikssons omgivning hade upplevt henne som oärlig. Fredriksson återtog senare sin stämning efter förlikning.

Utgången i mål som detta är ganska lätt att bedöma. Publicering av enbart en uppgift om att en person har en sjukdom torde inte under normala omständigheter kunna anses vara en uppgift som är ägnad att utsätta personen i fråga för andras missaktning.

I det s.k. Persbrandt-målet från 2005 (Stockholms tingsrätt) väckte JK åtal för förtal. Expressen fälldes av tingsrätten för att ha publicerat en artikel som innehöll en uppgift om att Persbrandt led av akut alkoholförgiftning och att han var intagen för behandling. Domstolen ansåg att en uppgift om att någon är alkoholist typiskt sett är nedsättande för personens anseende och tillade att de uppgifter som hade lämnats i tidning-

en därutöver gav intrycket att han var så djupt nere i sitt missbruk att han närmast helt hade tappat kontrollen över sitt liv. Enligt tingsrätten hade uppgifterna därför varit ägnade att utsätta Persbrandt för andras missaktning. Någon godtagbar kontroll av uppgifternas sanningshalt hade enligt tingsrätten Expressen inte gjort och det saknades därför skälig grund för de publicerade uppgifterna. Även i detta fall bad Expressen om ursäkt, vilket dock inte påverkade domstolens bedömning i ansvarsfrågan.

4.2.4 Kändisar med makt

- f) *En statssekreterare fotograferas i oktober 2007 på en restaurang tillsammans med en känd journalist. Av bilderna framgår att paret dricker vin och att de kysser varandra. Bilderna publiceras av Aftonbladet, både i den tryckta tidningen och på tidningens webbplats (den s.k. Schenström-affären).*

Fallet har inte prövats av vare sig PO/PON eller av domstol. Publiceringen omfattas av det särskilda grundlagsskyddet och *PuL* är därmed inte tillämplig.

Vid en bedömning av Aftonbladets eventuella ansvar för *förtal* i detta exempel kan ifrågasättas om publiceringen förmedlade någon uppgift som var ägnad att utsätta någon av de inblandade för andras missaktning. Det påstås inte uttryckligen i artikeln att paret har ett kärleksförhållande, men det antyds genom bilderna och sammanhanget. Uppgifter om en persons kärleksförhållanden o.d. tillhör normalt den privata sfär som den enskilde har rätt att behålla för sig själv. En sådan uppgift kan dock inte betraktas som nedsättande under normala förhållanden, och publiceringen kan av den anledningen inte anses utgöra *förtal*.

Även för det fallet att artikeln och bilderna skulle anses förmedla en uppgift som är nedsättande är det sannolikt att publiceringen skulle anses vara försvarlig. I detta exempel handlar det visserligen om personer som inte var särskilt kända för allmänheten. Men de hade båda sådana positioner i samhället att det fanns ett relativt stort allmänintresse för förhållanden som kunde påverka deras tjänsteutövning. En kärleksrelation mellan en person med offentlig maktställning i statministerns närmaste krets och en journalist som är satt att bevaka inrikespolitik kan ha betydelse för allmänhetens förtroende för båda personerna, liksom för medierna i allmänhet. Uppgifter om alla former av relationer, inte bara kärleksförhållanden, mellan politiker och journalister bör många gånger vara försvarliga att publicera om uppgifterna har någon relevans vid bedömningen av personernas utövande av sina tjänster.

Som politisk reporter på TV4 ingick det i journalistens uppgifter att bevaka bl.a. statsministerns närmaste krets. Dagarna efter det fotograferade krogbesöket skulle de båda, i sina respektive roller, delta i moderaternas

partistämman. Mot den bakgrunden är det inte troligt att publiceringen skulle klandras enligt *de pressetiska reglerna*.

- g) *Några dagar senare publiceras en artikel av en annan tidning i vilken det framkommer att statssekreteraren den kvällen var berusad och att hon var ansvarig för regeringens krisberedskap.*

I tillägg till de bedömningar som har gjorts ovan kan följande nämnas. Den tillkommande publiceringen påverkar inte bedömningen av den ursprungliga artikeln. På samma sätt ska ansvaret för den andra artikeln i princip bedömas utan koppling till den första. I förtalsbedömningen i det senare fallet kan uppgiften att statssekreteraren var berusad under arbetstid anses vara ett utpekande av henne som klandervärd i sitt levnadssätt. Å andra sidan är det just detta förhållande som gör publiceringen ännu mer försvarlig än den första publiceringen.

4.3 Icke offentliga personers privatliv

4.3.1 Inledning

Personer som inte har valt att förekomma i offentligheten anses normalt ha större rätt till skydd för sitt privatliv jämfört med dem som medvetet har klivit ut i offentligheten. Men inte heller för icke offentliga personer finns det någon absolut rätt att få vara i fred. Under vissa förhållanden kan ett starkt allmänintresse innebära att integritetsskyddet får vika och att det är försvarligt att sprida även nedsättande uppgifter om någon annan. Som exempel kan nämnas publicering av bl.a. namn på den s.k. Hagamannen som under en längre tid hade begått våldtäkter i Umeå.

4.3.2 Smygfilmning

- h) *En man filmar ett samlag som han har med en kvinna. Kvinnan är inte medveten om inspelningen. Det går inte bevisa att mannen har spritt eller har haft avsikt att sprida filmen till andra.*

Ansvar för förtal förutsätter att en uppgift har lämnats till någon annan än den som har blivit kränkt. I detta exempel har ingen spridning av filmen skett och ansvar för förtal är därför uteslutet. Det finns inte heller i svensk rätt något generellt förbud mot att filma någon utan samtycke, även om denne befinner sig i sitt hem e.d. och även om filmen uppfattas som djupt integritetskränkande. Under vissa förutsättningar kan smygfilmning som detta vara straffbelagt såsom *ofredande* eller *förolämpning*. Här begränsas dock den bedömningen till det eventuella ansvar som ibland kan följa av spridning av filmen (se NJA 2008 s. 946).

En bedömning enligt *PuL* förutsätter att filmen är digitalt inspelad, vilket är en förutsättning för att det ska vara fråga om ”automatiserad behandling”. I exemplet har filmen inte spritts vidare och det framgår inte heller att den är avsedd att spridas. Utrymmet för att anse att behand-

lingen av personuppgifter som förekommer i filmen skulle ha ett journalistiskt ändamål eller att filmen skulle falla under TF eller YGL, är därför litet. Mannen kan möjligen hävda att inspelningen ingår i ett konstnärligt skapande och därmed undgå ansvar enligt PuL. Det är också möjligt att mannens handlande inte omfattas av bestämmelserna i PuL om det bedöms att behandlingen utförs "... som ett led i en verksamhet av rent privat natur" (6 § PuL), vilket kan vara fallet om mannen endast hade tänkt använda filmen själv.

De *pressetiska reglerna* är inte tillämpliga i detta exempel eftersom filmen inte är publicerad i en tidning som omfattas av reglerna.

- i) Samma som b) med den skillnaden att mannen, utan kvinnans samtycke, sprider filmen i mannens och kvinnans gemensamma bekantskapskrets.*

I och med att innehållet i filmen har kommit till tredje mans kännedom kan gärningen, dvs. spridningen, utgöra *förtal*. I det s.k. videomålet, NJA 1992 s. 594, hade alltså en man utan kvinnans vetskap filmat ett samlag som han hade med henne och därefter visat filmen för olika personer. (Ett referat av HD:s domskäl finns i avsnitt 3.2 men återges här på nytt för att läsarna ska slippa bläddra.) HD konstaterade i sina domskäl att det i svensk rätt inte finns något generellt förbud mot att filma en enskild person eller för andra visa en film där en enskild person förekommer, trots att ett sådant förfarande i vissa fall kan vara djupt integritetskränkande för den berörda personen. Frånsett vissa mer speciella situationer var man "för närvarande hänvisad till det skydd som reglerna om straff för ärekränkning i 5 kap. brottsbalken kan erbjuda". Enligt HD fick mannen genom att visa filmen för andra personer anses ha lämnat de uppgifter om kvinnan som filmen förmedlade. Att kvinnan haft samlag med mannen och hur det samlaget genomfördes kunde inte anses nedsättande för henne. Den som såg filmen fick dock lätt det felaktiga intrycket att kvinnan känt till att samlaget filmades och den slutsatsen låg då nära till hands att hon inte hade något emot att filmen visades för andra. Den bild av kvinnan som filmen förmedlade måste därför enligt domstolen anses nedsättande för henne och ägnad att utsätta henne för andras missaktning. Mannen ansågs därigenom ha gjort sig skyldig till förtal.

HD:s dom har kritiserats för att bygga på en alltför extensiv tolkning av förtalsbrottet. Det gäller både begreppet uppgift och bedömningen att uppgiften kunde anses ägnad att utsätta kvinnan för andras missaktning. Man har menat att en sådan tolkning som HD gjorde kan innebära att gränserna för förtalsbrottet blir otydligare vilket kan minska möjligheterna att förutse vilka handlingar som är straffbara som förtal. HD:s praxis i detta sammanhang har setts som ett uttryck för att vissa mycket grovt integritetskränkande förfaranden inte kan accepteras (se Axberger, Åra och integritet, JT 1994-95 s. 724. Det går knappast att dra några slutsatser av detta mycket speciella fall. Att HD skulle döma för förtal för

alla grovt integritetskränkande förfaranden som ”inte kan accepteras” kan man definitivt inte räkna med. Här ingår det också i förutsättningarna att kvinnan inte kände till inspelningen, varför det får anses uteslutet att fallet skulle bedömas som förtal.

En bedömning enligt *PuL* innebär följande. Filmen hade spritts till personer som inte ingick i mannens hushåll och filmen kan därför inte anses omfattas av undantaget för privat bruk. Å andra sidan innebär spridningen att det finns större utrymme att hävda att filmen hade framställts ”... uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande” Det är dock inte troligt att spridningen i exemplet är tillräcklig för att den skulle anses ha skett med ett sådant ändamål. Då filmen inte kan anses innehålla behandling av personuppgifter i strukturerat material bör behandlingen i detta fall bedömas enligt den s.k. missbruksregeln i *PuL*, dvs. behandlingen är tillåten så länge som den inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet. En inte alltför vågad bedömning är att spridningen av filmen, med hänsyn till spridningens omfattning och det lidande som den har lett till, skulle bedömas som otillåten enligt missbruksregeln. Uppgifter om någons sexualliv, som filmen innehåller, är sådana känsliga uppgifter som avses 13 § *PuL*, vilket innebär att överträdelsen av missbruksregeln är straffbelagd enligt 49 § första stycket f *PuL*.

De *pressetiska reglerna* är inte tillämpliga i detta exempel eftersom filmen inte är publicerad i en tidning som omfattas av reglerna.

- j) *Samma som h) men med den skillnaden att mannen lägger ut filmen på en webbplats med utgivningsbevis.*

Förtal är ett tryck- och yttrandefrihetsbrott men spridningen kan inte anses utgöra förtal enligt den bedömning som har gjorts ovan under i), särskilt eftersom kvinnan inte kände till spridningen. Härtill kommer att den särskilda processordningen i *YGL* och den s.k. instruktionen ger möjlighet till en mer yttrandefrihetsvänlig bedömning. Med hänsyn till att ett tillhandahållande via en webbplats kan innebära en omfattande spridning av material är detta ett exempel där ett beivrande torde framstå som särskilt angeläget.

Ingripande med stöd av *PuL* är uteslutet då publiceringen omfattas av databasregeln i 1 kap. 9 § *YGL*. Detta är dock ett fall där mycket talar för att Sverige skulle fällas för otillräcklig implementering av dataskyddsdirektivet om kvinnan anmälde fallet till EU-kommissionen eller valde att själv dra Sverige inför domstolen.

Detta är vidare ett fall där mycket talar för att Sverige skulle fällas för kränkning av kvinnans rätt till skydd för privatliv enligt Europakonventionen om fallet drogs inför domstolen i Strasbourg.

För det fallet att webbplatsen tillhandahålls av en sådan aktör som omfattas av de *pressetiska reglerna* torde det inte finnas någon tvekan om att spridningen skulle anses strida mot god publicistisk sed.

4.3.3 Blogg om vårdnadstvister

- k) *På en blogg diskuteras ensammas pappors situation och hur orättvist de behandlas av myndigheter och domstolar i vårdnadsfrågor. Bloggens innehavare berättar utförligt om vad mamman till hans barn gör, t.ex. att hon lämnar barnen för sent till dagis, inte klarar av att sköta barnens hygien och har ett förhållande med en man som är kriminell. Bloggen omfattas inte av TF eller YGL.*

Att föra en diskussion om ensamstående pappors ställning i samhället är otvivelaktigt något som omfattas av yttrandefriheten. Oavsett om bloggen omfattas av YGL (på grund av utgivningsbevis eller genom koppling till ett massmedieföretag) eller inte, bör det inte finnas någon rättslig grund för myndigheterna att ingripa mot en sådan diskussion.

Bedömningen kan dock bli annorlunda om diskussionen förs med argument som innehåller uppgifter om enskilda. Att inför andra bli anklagad för att vara en dålig förälder som inte kan ta vara på sina barn kan anses vara ett sådant utpekande om att vara ”klandervärd i sitt levnadssätt” som avses i *förtalsbrottsbestämmelsen*. Ett sådant utpekande kan troligen inte anses försvarligt enligt bestämmelsen om ansvarsfrihet i förtalsbrottet, såvida inte uppgifterna anses tillföra diskussionen något som är av intresse för allmänheten. För att spridning av nedsättande uppgifter ska anses vara straffri krävs dessutom att uppgifterna är sanna eller att den som lämnade dem hade skälig grund för dem. Hur det förhåller sig i denna fråga går inte att avgöra utifrån beskrivningen av exemplet. Även i verkligheten kan det vara svårt att föra bevisning i detta avseende. I ett fall som detta kan bevisföringen och processen dessutom innebära en ytterligare kränkning för den som uppgifterna avser. Det kan vara ett starkt skäl till att en enskild avstår från att föra en förtalstalan.

Den diskussion som förs på bloggen om situationen för ensammas pappor måste anses ske med ett journalistiskt ändamål enligt undantaget i *PuL*. Med beaktande av den försiktighet som Datainspektionen har iakttagit när det gäller ingripande mot publiceringar som kan ha ett journalistiskt ändamål är det sannolikt att Datainspektionen inte skulle vidta några åtgärder i ett fall som detta trots de anklagande uppgifterna. Det utesluter dock inte att enskilda kan driva egen talan om skadestånd med stöd av *PuL*.

De pressetiska reglerna är inte tillämpliga i detta exempel eftersom uppgifterna inte är publicerade i en tidning som omfattas av reglerna.

- l) *Innehavaren av bloggen i k) har blivit fälld för sexuellt utnyttjande av sitt eget barn. För att bevisa att han är oskyldigt dömd lägger han*

ut förundersökningen på bloggen. I förundersökningen ingår redogörelsen för ett förhör med barnet i vilket barnet berättar mycket intima detaljer om hur pappan påstås ha utnyttjat henne. Barnets namn och personnummer framgår också av bloggen.

I svensk rätt finns inget generellt förbud mot att sprida sådana känsliga personuppgifter som man normalt kan räkna med att få behålla för sig själv. Det gäller även om uppgifterna är djupt integritetskränkande (jfr videomålet NJA 1992 s. 594). Endast om spridande innefattar en uppgift som bedöms som nedsättande kan ansvar för *förtal* vara aktuellt (se bedömningen ovan under a).

Därutöver kan ansvar utkrävas om *PuL* är tillämplig. I ett liknande ärende (dnr 360-2010) har Datainspektionen konstaterat att undantaget för journalistiskt ändamål inte omfattar personuppgifter av rent privat karaktär. Inspektionen fann sig därför oförhindrad att pröva huruvida publiceringen av uppgifter om barnet på bloggen hade skett i strid med *PuL*. Publiceringen, som hade skett i s.k. ostrukturerat material och därför bedömdes enligt den s.k. missbruksregeln (5 a §), ansågs ha kränkt barnets personliga integritet. Ärendet avslutades med en uppmaning till innehavaren av bloggen att inte behandla personuppgifter i strid med *PuL*. Fallet anmäldes även till polisen för brott mot *PuL*.

Om bloggen tillhandahålls av en aktör som omfattas av det pressetiska systemet torde en publicering som denna strida mot god publicistisk sed. I ett ärende (exp nr 113/09) konstaterade PON att *underhållsbidragstvister* (gäller alltså inte exempel I) är privata angelägenheter som tidningar vanligtvis bör avhålla sig från att rapportera om. Tidningens sätt att skriva om tvisten kränkte anmälarens privatliv och var ägnat att framställa honom i tvivelaktig dager som försörjare av sina barn. PON ansåg att tidningen hade åsidosatt god publicistisk sed.

Om det finns utgivningsbevis för bloggen finns inte något skydd mot publiceringen i fråga. Det innebär att en allvarlig kränkning av barnets integritet i så fall inte kan beivras.

4.4 Publicering av uppgifter om misstänkta och dömda brottslingar

4.4.1 Inledning

I förtalsbrottet anges som ett exempel på en uppgift som är ägnad att utsätta någon för andras missaktning att utpeka någon såsom ”brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt”. Enligt förarbetena är det dock inte avsett att beskyllning om brott alltid ska anses nedsättande. Endast i de fallen då brottsbeskyllningen typiskt sett är ägnad att utsätta någon för andras missaktning. Som exempel på sådana beskyllningar som inte alltid

har sådan verkan nämns lindrig trafikförseelse eller annan ordningsförseelse.

4.4.2 Malmöskytten

m) I november 2010 häktas en man på sannolika skäl misstänkt för ett tiotal skjutningar i Malmö. Polisen går inte ut med den misstänktes namn och bild men en tidning tar reda på namnet och publicerar både den misstänktes namn och hans bild i den tryckta tidningen och på tidningens webbplats. Tidningen menar att det finns ett uppenbart allmänintresse av att så konkret som möjligt skildra och försöka förklara de uppmärksammade vansinnesdåden.

Publiceringarna, som omfattas av det särskilda grundlagsskyddet i TF och YGL, skulle sannolikt bedömas innefatta en sådan nedsättande uppgift som avses i *förtalsbestämmelsen*. Den avgörande frågan är om publiceringen ska anses försvarlig och därmed straffri. Det som möjligen skulle kunna tala för att så är fallet är bl.a. att det förekom uppgifter om att skytten hade rasistiska motiv och att skjutningarna därmed kunde betraktas som ett hot mot samhället. Mot detta kan invändas att uppgiften om den misstänktes namn i princip borde sakna betydelse för att bedöma om de gärningar han misstänks för utgör ett hot mot samhället. En redogörelse för hans bakgrund och livsförhållanden, som indirekt kan avslöja mannens identitet, kan däremot ha betydelse för allmänhetens förståelse och bedömning av nyheten som sådan. Mot att publiceringen ska anses försvarlig talar bl.a. att den misstänkte inte är en offentlig person och att det finns en stor risk för allvarliga konsekvenser för honom om hans identitet blir känd. Saken ställs naturligtvis alldeles särskilt på sin spets om han skulle vara oskyldig.

Oavsett om han senare blir dömd för brotten eller inte kommer hans namn att vara spritt till allmänheten och troligen också finnas kvar på nätet under lång tid. Risken för allvarliga integritetskränkningar är mycket stor i ett fall som detta. Det är inte troligt att hänsyn till yttrande- och informationsfriheten innebär att publiceringen anses försvarlig och att tidningens utgivare går fri från ansvar. När det däremot handlar om brott begångna mot kända personer, t.ex. politiker, kan bedömningen bli den motsatta. Vid gripande av misstänkta för mordet på Olof Palme och Anna Lindh förekom namnpublicering i de större tidningarna på ett tidigt stadium. Såvitt känt kom ingen av publiceringarna under prövning av domstol.

Tillämpning av PuL är inte aktuell i detta exempel eftersom publiceringen omfattas av det särskilda grundlagsskyddet i TF och YGL.

Enligt de *pressetiska reglerna* uppmanas tidningarna att tänka på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger och att den slutgiltiga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas (punkten 14). Vidare ska tidningarna noga

överväga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor och avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges (punkten 15). För det fallet att namn inte anges ska tidningarna undvika att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat som gör en identifiering möjlig (punkten 16).

PO har också ansett att en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften förutsätter att tidningarna förhåller sig försiktiga till brottsmisstankar som bygger enbart på polisanmälningar. Inte desto mindre kan det under vissa förhållanden vara motiverat med stöd av ett "uppenbart allmänintresse" att publicera uppgifter som pekar ut en viss person för misstanke om brott. Expressen ansåg t.ex. att ett sådant intresse förelåg när den s.k. Hagamannen greps. Tidningen fälldes av PON för publiceringen avseende den gripnes anhöriga men friades när det gällde uppgifter om den gripne. Nämnden var dock inte enig i sitt beslut (exp nr 119/2006).

- n) I ett omodererat diskussionsforum på nätet som tillhandahålls av en större kvällstidning diskuteras den misstänktes person. Deltagarna hjälps åt att ta reda på bakgrundsinformation från olika offentliga register om den misstänkte, såsom hemadress och personnummer. Vissa deltagare bidrar med egna uppgifter om den misstänkte, t.ex. att han har setts på en viss plats och att han har sina barn i en angiven skola.*

Inläggen av enskilda personer på diskussionsforumet omfattas med största sannolikhet inte av det särskilda grundlagsskyddet i *TF och YGL*. Förtalsbedömningen blir i stort sett densamma som i m), dock med den skillnaden att spridningen troligen är mindre vilket kan påverka straffmätningen vid ett eventuellt ansvar för förtal. Om personens identitet är känd är det vidare knappast förtal att ta fram ytterligare uppgifter om hans identitet.

Vid en bedömning enligt PuL är det sannolikt att många av inläggen anses ha gjorts med ett uteslutande journalistiskt ändamål och att ansvar enligt lagen därför är uteslutet. Om inte, ska inläggen troligen bedömas utifrån den s.k. missbruksregeln (5 a § PuL) som innebär att behandlingen av personuppgifter är tillåten så länge den inte innebär en kränkning av den personliga integriteten. Kränkingsbedömningen är relativt fri och innefattar även en möjlighet att göra en avvägning mot yttrande- och informationsfriheten.

4.4.3 Polisens publicering av övervakningsbilder

- o) I augusti 2009 började Polismyndigheten i Skåne att publicera bilder från övervakningskameror på polisens hemsida på Internet. De första bilderna som publicerades gällde en bilstöld. Därefter har bilder*

från utredningar av bland annat misshandel, bedrägeri, försök till bedrägeri och grovt rån publicerats. Syftet med polisens publicering är att få in tips från allmänheten som kan leda till att de misstänkta gärningsmännen identifieras.

Bildpubliceringen omfattas inte av det särskilda grundlagsskyddet i *TF och YGL*.

Det finns inget principiellt hinder mot att ett handlande av en myndighet kan utgöra *förtal*.³ Det straffrättsliga ansvaret kan dock endast utkrävas av fysiska personer och det blir i sådana fall fråga om att identifiera ansvarig tjänsteman inom myndigheten. Att publicera bilder på vilka det går att identifiera personer tillsammans med uppgiften att personerna på bilderna är misstänkta för brott bör bedömas som nedsättande enligt förtalsbestämmelsen. I förtalsbrottet anges särskilt att utpeka någon som brottslig som ett exempel på en nedsättande uppgift. Den avgörande frågan i detta exempel är om publiceringen på något sätt ska vara fri från ansvar enligt bestämmelsen i andra stycket i förtalsstadgandet.

Inledningsvis kan konstateras att det uppenbarligen inte finns någon skyldighet för polisen att publicera bilderna. Däremot kan det hävdas att publiceringen ingår som ett led i polisens normala brottsutredande arbete. Därmed skulle den ansvarige tjänstemannen kunna hävda att han ska gå fri från ansvar på den grunden att han var ”skyldig att uttala sig”, vilket är den ansvarsgrund som anges först i andra stycket. Den invändningen håller dock inte.

Betydligt mera tänkbart är det att publiceringen bedöms vara försvarlig. En förutsättning för att polisen ska gå fri från ansvar i sådana fall är att uppgiften var sann eller att polisen hade skälig grund för den. Försvarlighetsbedömningen i detta exempel har till synes vissa likheter med den bedömning som sker när tidningar publicerar bilder på gripna eller misstänkta personer (se exemplet ovan, avsnitt 4.4.2). Emellertid finns det också stora skillnader, framför allt vad gäller syftet med publiceringen. Tidningens publicering sker för att tillfredsställa allmänhetens behov av information, medan polisens syfte är att lagföra brottslingar. Försvarlighetsundantaget i förtalsbrottet är i första hand avsett att innefatta en avvägning mellan integritetsskyddet och yttrande- och informationsfriheten. Då polisens publicering har ett annat syfte än att använda sig av yttrandefriheten är frågan om den kan försvaras med hänsyn till informationsfriheten och det som följer med denna. Hur bedömningen utfaller

³ Ett annat intressant exempel på en situation där en myndighet möjligen kan anses kränka enskildas integritet är Forum för levande historias utpekande av vissa individer i utställningen Middag med Pol Pot. Myndighetens agerande har kritiserats av JO (dnr 5127-2009).

är inte helt lätt att säga, men en god gissning är nog att det inte rör sig om något förtalsbrott, självfallet under den förutsättning att det finns skälig grund för det utpekande som sker.

En bedömning enligt *PuL* av detta exempel är komplicerad. Det troliga är att det blir en fråga om prövning enligt den s.k. missbruksregeln och att publiceringen anses utgöra en kränkning av de fotograferades personliga integritet, se 5 a § *PuL*. Datainspektionen har i ett yttrande till Rikspolisstyrelsen uttalat sig om Skånepolisens bildpublicering (dnr 1525-2009). I korthet ansåg inspektionen att polisen endast i undantagsfall får använda den här typen av bildpublicering på Internet, t.ex. då det handlar om särskilt allvarlig brottslighet eller att en person på en av bilderna bedöms vara farlig för allmänheten. Publicering kan enligt inspektionen ske först efter att det har gjorts en bedömning av bl.a. hur allvarligt brottet är, riskerna för felpublicering eller oönskad spridning av bilderna och sannolikheten för att brottet klaras upp med hjälp av publiceringen. Vidare ansåg Datainspektionen att de närmare förutsättningarna för polisens publicering av personuppgifter på Internet borde författningsregleras. På det sättet kan samtliga relevanta aspekter avseende å ena sidan effektiviteten i det polisiära arbetet och å andra sidan riskerna för otillbörliga intrång i den personliga integriteten beaktas fullt ut. Frågan om polisens bildpublicering har även blivit en fråga för JO. Beslut i ärendet har dock inte meddelats än.

Tillämpning av de *pressetiska reglerna* är inte aktuell i detta exempel.

4.4.4 Publicering av uppgifter om dömda sexförbrytare

- p) På en webbplats publiceras en databas med uppgifter om personer som har blivit dömda för sexbrott. Personerna anges med namn, personnummer, bostadsadress, m.m. På webbplatsen finns även inskannade domar som gäller de omnämnda personerna. Besökarna uppmanas att skicka in domar som gäller dömda sexförbrytare. Syftet anges vara att informera och varna allmänheten för farliga personer. Allmänheten har rätt att få veta om de bor granne med en sexförbrytare, sägs det på webbplatsen. Publiceringen omfattas inte av TF eller YGL.*

Förtalsbedömningen utgår endast från bestämmelserna i brottsbalken eftersom grundlagsskyddet inte gäller för webbplatsen. Att lämna uppgift om att någon har dömts för sexbrott är uppenbarligen ett sådant förfarande som är ägnat att utsätta personen för andras missaktning. Men uppgiftslämnandet kan vara försvarligt. Om uppgiften dessutom är sann kan spridaren i så fall gå fri från ansvar för förtal. Emellertid är förtalsbedömningen beroende av vilken typ av brott som påståendet gäller. Personer som är dömda för sexualbrott är ofta utsatta för andras fördömande. Det kan därför finnas anledning att bedöma en sådan uppgift som nedsättande i större utsträckning än de flesta andra brottspåståenden. Detta påverkar i viss mån också försvarlighetsbedömningen.

I detta fall sägs inte uttryckligen att syftet är att ”hänga ut” sexbrottslingarna. Ett visst sådant syfte kan ändå läsas in det budskap som webbplatsen kan sägas förmedla. Det uppgivna syftet – att informera och varna allmänheten för farliga personer – kan möjligen vara ett argument som talar för att publiceringen ska anses vara försvarlig. Hur försvarlighetsbedömningen ska göras är inte lätt att avgöra. Det handlar inte om någon sådan publicering som vanligtvis förekommer i förtalsmålen. Det är troligt att det finns ett stort intresse bland allmänheten att få del av uppgifterna, vilket i och för sig inte nödvändigtvis ska påverka bedömningen. Det kan naturligtvis hävdas att det finns ett allmänintresse av att sexbrottslingar inte ges möjlighet att begå nya brott, men om detta intresse räcker för att göra publiceringen försvarlig är osäkert.

Förtalsbrottet är begränsat på det sättet att den straffrättsliga bedömningen endast kan utgå från integritetskränkningen i det individuella fallet. Det är inte möjligt att det enskilda målet ta hänsyn till att publiceringen samtidigt innebär integritetskränkningar för många andra personer, som i detta fall. Det får i sådana fall bli fråga om att väcka åtal för flera förtal. I fallet med databasen skulle det handla om tusentals. Antalet skulle dock i praktiken begränsas av att allmänt åtal i princip förutsätter en anmälan av målsäganden.

En bedömning av integritetskränkningen som omfattar hela publiceringen kan däremot göras enligt *PuL*. Eftersom det i detta fall handlar om en databas faller det sig dessutom även i övrigt mest naturligt att tillämpa den lagen.

Exemplet är baserat på ett beslut från Datainspektionen (dnr 376-2009). I beslutet konstaterade inspektionen att det handlade om sådant strukturerat material som skulle bedömas enligt de s.k. hanteringsreglerna i *PuL*. Vidare ansåg inspektionen att det på webbplatsen behandlades uppgifter om lagöverträdelse i strid med 21 § *PuL* och att detta är straffbart enligt 49 § punkten b) *PuL*. Men inspektionen tillade också i ett yttrande till polisen (i samband med en polisanmälan) att det var inspektionens uppfattning att publiceringen dessutom måste anses utgöra en kränkning av de registrerades personliga integritet och att den därmed även var otillåten om missbruksregeln skulle anses tillämplig. Oavsett vilka regler i *PuL* som skulle tillämpas ansåg alltså Datainspektionen att publiceringen var straffbar enligt 49 § *PuL*.

De *pressetiska reglerna* är inte tillämpliga i detta exempel eftersom uppgifterna inte hade publicerats i en tidning som omfattas av reglerna.

- q) *Samma situation som i p) men publiceringen sker på en större kvällstidnings webbplats. Syftet uppges vara detsamma, dvs. att informera och varna allmänheten för farliga personer.*

Publiceringen omfattas av databasregeln i 1 kap. 9 § YGL. Förtalsbedömningen blir i stort sett densamma som i p) förutom att ett eventuellt åtal för förtal ska behandlas enligt den särskilda processordningen i YGL. Vidare kan den s.k. instruktionen i 1 kap. 5 § YGL öka möjligheterna till en friande dom. Den stora spridning och uppmärksamhet som publicering på en större kvällstidnings webbplats innebär kan ha betydelse för den eventuella straffmätningen.

Tillämpningen av PuL är i princip utesluten då publiceringen omfattas av det särskilda grundlagsskyddet i YGL.

Publiceringen omfattas troligen av de *pressetiska reglerna*. Med hänsyn till PON:s praxis när det gäller namnpublicering av icke offentliga personer är det troligt att publiceringen skulle anses strida mot god publicistisk sed.

4.5 Publicering på nätet

4.5.1 Inledning

På senare tid har det förekommit alltfler, och oftast grova, integritetskränkningar i vilka ny teknik har spelat en avgörande roll. Det handlar så gott uteslutande om publiceringar utanför de etablerade mediernas kanaler. Nuförtiden handlar det vanligtvis om kränkningar över nätet men tidigare har det bl.a. gällt användning av olika former av avlyssningsutrustning. Av de fall som har bedömts av HD kan bl.a. nämnas det ovan nämnda videomålet (NJA 1992 s. 594, smygfilmning av samlag, fråga om förtal), NJA 2008 s. 946 (dold kamerautrustning, fråga om ofredande) och det s.k. Ramsbro-målet (NJA 2001 s. 409, skampåle på nätet, fråga om ansvar enligt PuL). Av antalet artiklar i media att döma tycks kränkningar som dessa vara relativt vanliga (se några exempel som nämns i Integritetsskyddskommitténs betänkande, SOU 2008:3, s. 219).

4.5.2 Mobbning på nätet (Bjästafallet)

r) Efter att en pojke hade blivit dömd för våldtäkt vid två olika tillfällen i Bjästaskolan pågick en omfattande smutskastningskampanj på Internet mot de våldtagna flickorna. Smutskastningen pågick på bl.a. Bilddagboken, Facebook och olika chat-tjänster men även på en blogg som drevs av den dömda pojkens bror. Flickorna utsattes för hundratals mycket grova inlägg med hot om våld, mord och ytterligare våldtäkter. De anklagades också för att ljuga och för att ha planerat våldtäktsanklagelserna för att få pengar.

Med mobbning menas vanligtvis att en person eller en grupp utsätter en annan person eller grupp för återkommande fysiska skador eller andra former av kränkande behandling, t.ex. utfrysning, hot, ryktesspridning, förolämpningar och skvaller. Mobbning innehåller således så gott som alltid ett syfte att utsätta någon för en kränkning inför andra. Mobbning

mellan ungdomar på nätet har ofta syftet att smäda eller uttrycka sig nedsättande om någon annan och kan i sådana fall utgöra brottslig handling som förtal eller förolämpning. I andra fall kan det handla om ofredande och olaga hot.

I exemplet tycks det ha rört sig om flera olika brott, exempelvis olaga hot och *förtal*. Det var vidare fråga om brott mot *PuL*, då uppgifterna om flickorna var tydligt kränkande enligt 5 a §. Det förutsätter dock att det inte är fråga om grundlagsskyddade webbsidor. Någon bedömning enligt *pressens etiska regler* blev naturligtvis inte aktuell.

Det är naturligtvis inte uteslutet att mobbning kan bestå av andra åtgärder, vilka visserligen har samma mobbningssyfte men inte kan sägas utgöra en sådan kränkning som är brottslig som förtal, ofredande eller olaga hot. Det kan ibland handla om svåra gränsdragningar. Det kan t.ex. vara svårt att avgöra om det är ofredande när en ung person känner sig uthängd på nätet genom några bilder men den person som har publicerat bilderna säger att han har gjort det i vänskapligt syfte.

Ett problem med mobbning på nätet är att den samlade effekten av mångas angrepp kan vara mycket svår att bära för en ung person, medan mobbarna – eller i varje fall flera av dem – kan gå fria på grund av vars och ens begränsade bidrag. Många elaka kommentarer undgår också straffansvar. Av särskilt intresse för kommittén i detta sammanhang är att mycket känsliga uppgifter om en ung persons privatliv undgår ansvar utom för brott mot *PuL* om de anses kränkande. Förekommer de på en blogg med utgivningsbevis går de fria även för ansvar enligt *PuL*.

4.5.3 Obduktionsbilderna från Arbogafallet

s) *I mars 2008 knivhöggs två barn till döds i Arboga. I augusti samma år begärde någon – med stöd av offentlighetsprincipen – ut polisens förundersökningsprotokoll, inklusive obduktionsbilder på de mördade barnen. Materialet lades sedan ut på fildelnings sajten The Pirate Bay.*

Publiceringen omfattades inte av grundlagsskyddet i *TF* eller *YGL*.

Ansvar för publiceringen prövades aldrig. Det kan konstateras att det inte rörde sig om *förtal av avliden* (5 kap. 4 § brottsbalken). Sådant straffansvar förutsätter att bilderna förmedlar en ”uppgift som är ägnad att utsätta [den kränkte] för andras missaktning”, vilket inte var fallet.

Publiceringen av bilderna prövades av Datainspektionen, som konstaterade att *PuL* inte ska tillämpas om publiceringen av personuppgifterna sker med ett journalistiskt ändamål. Detta undantag – som inte enbart omfattar etablerade medier utan även privatpersoner som vill informera, utöva kritik och väcka debatt – gäller även då behandlingen av personuppgifter innebär allvarliga kränkningar av den personliga integriteten.

Datainspektionen fann därför att PuL inte kunde tillämpas på den aktuella publiceringen.

Publiceringen gjordes inte av en aktör som omfattas av *det pressetiska systemet*, varför dessa regler inte aktualiserades.

Man torde kunna anta att Sverige skulle fällas för kränkning av föräldrarnas skydd för sitt privatliv vid en prövning enligt Europakonventionen genom att det inte finns någon laglig begränsning av rätten att publicera bilderna i fråga om publiceringen ryms under TF eller YGL eller om syftet med publiceringen är journalistiskt.

t) Samma bilder publiceras på en webbplats med utgivningsbevis och omfattas därmed av grundlagsskyddet i YGL

Här blir bedömningen densamma som i s). *PuL* är inte heller i detta fall tillämplig, men inte på grund av undantaget för journalistiskt ändamål. Grunden är i stället att tillämpningen skulle kunna komma hamna i konflikt med YGL och därför inte omfattas av PuL (7 § första stycket). Datainspektionen behöver således inte bedöma om publiceringen sker med ett journalistiskt syfte.

Liksom beträffande exempel s kan man anta att Sverige skulle fällas vid en prövning i Europadomstolen av ett fall som detta.

Om webbplatsen tillhandahålls av en aktör som är ansluten till det pressetiska systemet torde en bedömning enligt *de pressetiska reglerna* med allra största sannolikhet resultera i att publiceringen anses strida mot god publicistisk sed. Enligt regel 9 i de pressetiska reglerna ska tidningar alltid visa brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn och noga pröva publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

4.6 Publicering av databaser med personuppgifter

4.6.1 Kreditupplysningar

u) Ett företag som ägnar sig åt att lämna kreditupplysningar gör sin databas över samtliga svenska medborgare tillgänglig för sökning via en webbsida. Webbsidan har utgivningsbevis.

Publiceringen omfattas av det särskilda grundlagsskyddet i *TF och YGL*. I ett ganska färskt lagstiftningsärende (se prop. 2009/10:151) om ändringar i kreditupplysningslagen har regeringen dragit slutsatsen att grundlagsskyddet inte hindrar införandet av en bestämmelse i kreditupplysningslagen som innebär att den som lämnar kreditupplysningar i en grundlagsskyddad databas måste iaktta vissa av bestämmelserna i kreditupplysningslagen.

Uppgifter om någons ekonomiska förhållanden kan av många anses tillhöra den privata sfär som en enskild normalt ska få behålla för sig själv. De kreditupplysningstjänster som under senare år har vuxit fram på Internet och som verkar under skydd av YGL har medfört många klagomål till bl.a. Datainspektionen. Det är framför allt uppgifternas lättillgänglighet och stora spridning som har uppfattats som integritetskränkande.

Kreditupplysningar kan normalt inte anses förmedla uppgifter som är ägnade att utsätta någon för andras missaktning, varför det sällan bli aktuellt att bedöma publicering av kreditupplysningar på nätet som *förtal*.

De nämnda ändringarna i kreditupplysningsslagen kan förväntas innebära en minskning av antalet tjänster som via Internet har lämnat kreditupplysningar utan att ta hänsyn till skyldigheterna i kreditupplysningsslagen. Den viktiga frågan för närvarande är om ändringarna i kreditupplysningsslagen är grundlagsenliga eller inte. Det är möjligt att något kreditupplysningsföretag utmanar regleringen och att en sådan utmaning kommer när lagprövningsrätten i 11 kap. 14 § regeringsformen utvidgas efter årsskiftet. Det är också möjligt att man väljer att foga sig efter lagreglerna. För närvarande har kommittén inte anledning att gå in på frågan, men det är möjligt att den får tas upp senare.

Med de ändringar som nu har gjorts i kreditupplysningsslagen torde man knappast kunna anse att det brister i integritetsskyddet på detta område. Verkliga problem torde det bli först om ändringarna i kreditupplysningsslagen underkänns efter lagprövning.

4.6.2 Gatubilder

v) Under de senaste åren har flera företag lanserat karttjänster som tillhandahålls via Internet. I vissa fall är kartorna kompletterade med gatubilder som täcker in alla gator i samtliga större städer i Sverige. Eniro och Hitta.se tillhandahåller sådana tjänster på webbplatser som har utgivningsbevis, medan Google tillhandahåller tjänsten på en webbplats utan utgivningsbevis. Det förekommer att bilderna innehåller personer som råkar befinna sig på gatan vid fotograferingstillfället. Även bilder med personer som befinner sig på privat mark, såsom villaträdgårdar, förekommer.

Det särskilda grundlagsskyddet i *TF* och *YGL* är tillämpligt på de tjänster som tillhandahålls av Eniro och Hitta.se. De berörs alltså inte av *PuL*:s begränsningar.

I de fall personer förekommer på bilderna förmedlar bilderna vanligtvis inte något som kan nedsättande på det sättet som avses i *förtalsbestämelsen*.

Googles tjänst, Streetview, omfattas inte av det särskilda grundlagsskyddet i TF och YGL och träffas därför av bestämmelserna i *PuL*. Google har valt, till skillnad mot Eniro och Hitta.se, att ”maska” bilder på personer. Bilderna innehåller därför, förutom i vissa undantagsfall, inga personuppgifter, åtminstone inte direktutpekande personuppgifter. Om bilderna trots detta innehåller personuppgifter, t.ex. till följd av en misslyckad ”maskning”, sker publiceringen av bilderna i sådan ostrukturerad form att den troligen ska bedömas enligt den s.k. missbruksregeln i 5 a § *PuL*. Publiceringen är i sådana fall tillåten så länge den inte innebär en integritetskränkning för de personer som förekommer på bilderna. I normalfallet är det inte troligt att en bild på en person på allmän plats kan anses kränkande på det sätt som avses i missbruksregeln. Inte heller om bilderna innehåller bilder på personer som befinner sig i en undanskyddad privat trädgård bör de kunna anses kränkande. Endast om bilder avslöjar integritetskänsliga detaljer kan de vara kränkande enligt missbruksregeln.

De *pressetiska reglerna* är inte tillämpliga eftersom ingen av aktörerna är ansluten till det pressetiska systemet.

4.7 Sammanfattande bedömning

4.7.1 Kränkningarna blir grövre och flera

De exempel som har redovisats här ger naturligtvis ingen heltäckande bild av antalet och arten av de kränkningar som förekommer. De är dock baserade på verkliga fall och kan ge en antydning om att kränkningarna blir både grövre och flera till antalet. Enbart baserat på exemplen kan man självfallet inte påstå detta, men stöd för att det förhåller sig på detta sätt kan hämtas bl.a. från statistik från BRÅ. Den visar att antalet anmälningar om förtal har mer än fördubblats under de senaste tio åren. Datainspektion har vid ett flertal tillfällen varnat för att kränkningarna på nätet enligt myndighetens erfarenheter blir fler och allvarligare.

4.7.2 Brister i skyddet för privatlivet

Genomgången av exemplen i detta avsnitt torde ha visat att det finns begränsningar i skyddet för privatlivet i svensk rätt, vilka delvis torde få ses som brister. Det finns också betydande svårigheter i tillämpningen av bestämmelserna. I korthet kan begränsningarna och svårigheterna beskrivas i följande punkter.

- Förtalsbrottet är begränsat till kränkningar som består i att lämna uppgifter som är ägnade att utsätta någon för andras missaktning. Förutom att det begränsar skyddet mot kränkningar som inte har en sådan effekt, är det oftast svårt att avgöra om en viss uppgift verkligen är ägnad att utsätta någon för andras missaktning. HD får genom sin praxis anses ha tänjt på lagtextens formuleringar både vad gäller uppgiftsbegreppet och i fråga om bedömningen av vad som är

missaktning. HD har också uttryckt kritik mot bristerna i integritetsskyddet (se bl.a. NJA 2008 s. 946).

- Avvägningen mellan integritetsskydd och yttrandefrihet är ofta komplicerad. Det gäller särskilt bedömningen av vad som är försvarligt (förtal), ett journalistiskt ändamål (PuL) eller motiverat utifrån ett allmänintresse (de pressetiska reglerna). Detta är inte i sig någon begränsning i integritetsskyddet men det visar på en svårighet.
- Ofredande är inte något yttrandefrihetsbrott, varför ofredande på exempelvis grundlagsskyddade sajter är straffritt. (Bedömningen av vad som är ofredande är förhållandevis restriktiv, men detta är inte något problem som kommittén specifikt har att tackla.)
- Missbruksregeln i PuL är generellt formulerad och använder det något diffusa begreppet ”kränkning av den [...] personliga integriteten”. Förarbetena innehåller dock en tämligen utförlig beskrivning av hur bedömningen ska göras. Viktigare i detta sammanhang är att tillämpningen av missbruksregeln, och PuL i dess helhet, är begränsad till området utanför TF och YGL, varför kränkningar av den personliga integriteten inom TF:s och YGL:s område är tillåtna så länge de inte utgör förtal.
- Gränserna för vad som omfattas av det särskilda grundlagsskyddet i TF och YGL är i många fall oklara, både vad gäller vilka publiceringar som skyddas av grundlagarna och vilka åtgärder som kan komma i konflikt med grundlagarnas bestämmelser. Detta förhållande, och det faktum att Datainspektionen enligt förarbetena till PuL måste hålla en god marginal till det grundlagsskyddade området, kan innebära att det integritetsskydd som finns i den s.k. missbruksregeln i PuL inskränks på ett ibland omotiverat sätt.

Om man utifrån den gjorda genomgången ska ge några exempel på brister som kan framstå som allvarliga är det kanske främst dessa som träder fram:

1. Det är i princip tillåtet för en man att smygfotoamera en kvinna i en mycket intim situation och att lägga ut bilderna på internet eller sprida dem på annat sätt. Det gäller under förutsättning att beteendet inte når upp till förtal eller ofredande, vilket det normalt inte gör. (exempel h, i och j)
2. Det går inte att beivra att någon ger spridning åt obduktionsbilder på mördade barn om det sker i journalistiskt syfte eller på en webbsida med utgivningsbevis. (exempel s och t)

3. Det går inte att beivra om någon på en grundlagsskyddad webbsida lägger ut förhörprotokoll som innehåller berättelser om grova sexuella övergrepp på ett barn. (exempel l)
4. Mobbning på Internet av en skolelev är tillåten så länge inte någon enskild person gör sig skyldig till ofredande eller förtal. Är det fråga om en webbsida med utgivningsbevis är även ofredande tillåtet, t.ex. svår mobbning och allvarliga kränkningar i övrigt. Sådant blir otillåtet först när uppgifter lämnas som är ägnade att utsätta personen för andras missaktning. (exempel r)

Möjligen bör det också nämnas att det är tillåtet att skriva såväl i grundlagsskyddade som icke grundlagsskyddade medier att en person – känd eller okänd – har en mycket allvarlig sjukdom även om uppgiften är osann. (exempel e)

Det går naturligtvis att peka på åtskilliga andra liknande situationer där allvarliga kränkningar av privatlivet är tillåtna. De allvarligaste fallen rör grundlagsområdet. Utanför detta område kan ett möjligt lagstiftningsbehov urskiljas i fall av det slag som har angetts i punkterna 1 (smygfotografering), 2 (publicering av obduktionsbilder på mördade barn i journalistiskt syfte) och 4 (mobbningsskampanjer på internet där ingen enskild person gör sig skyldig till ofredande eller förtal).

5 Tänkbara åtgärder

5.1 Vissa grundläggande ställningstaganden

5.1.1 Inledning

Vid överväganden om hur skyddet för privatlivet ska kunna förstärkas finns vissa grundläggande frågeställningar som måste behandlas innan de mer konkreta förslagen diskuteras. Redovisningen i detta avsnitt är kortfattad och kan behöva kompletteras.

5.1.2 Vad ska skyddas och hur ska det definieras?

Frågan vad som ska skyddas bör baseras på en bedömning av vad som utgör sådana kränkningar som inte kan anses acceptabla i dagens samhälle. Av viss betydelse är också hur vanligt förekommande sådana kränkningar är. Därutöver måste hänsyn tas till de krav som Europakonventionen ställer på svensk rätt, både vad gäller rätten till privatliv (art. 8) och rätten till yttrandefrihet (art. 10). Arbetet måste utgå från en analys av det skydd som finns i nu gällande lagstiftning, varvid syftet är att identifiera eventuella luckor.

När det gäller beskrivningar av det intresse som ska skyddas förekommer många olika formuleringar och begrepp. Begrepp som ”personlig integri-

tet” och ”privatliv” är något oklara och det kan diskuteras om de är lämpliga att använda i lagstiftningssammanhang.⁴

Angående beskrivningen av skyddsintresset ansåg 1966 års integritets- skyddskommitté att det med nödvändighet måste ges sådan utformning att det till det yttre är oförändrat, medan den närmare innebörden kan ändras i takt med tiden. Kommittén menade sålunda att innehållet i vad som anses vara den enskildes privatliv kan variera från tid till annan, från plats till plats och från person till person. Detta förhållande måste enligt kommittén medföra att skyddsobjektet (här kallat skyddsintresset) får en något generell utformning (SOU 1980:8, s. 91). Kommittén var medveten om att en generell formulering som kan täcka många skilda företeelser är föga förenlig med det straffrättsliga tydlighetskravet. Kommittén hänvisade dock till förtalsbrottet och tillade (SOU 1980:8 s. 92):

Det objekt som lagstiftaren avser att skydda [med förtalsbrottet] är en persons ära. Detta har i lagtext uttryckts i ordalag som inte ger klar vägledning vid tillämpningen. För att förstå och kunna tillämpa de svårtillgängliga stadgandena om förtal och annan ärekränkning krävs kännedom om lagens förarbeten samt om rättspraxis. Det torde enligt vår mening inte kunna undvikas att också en lagregel till skydd för privatlivet får samma generella utformning som förtalsstadgandet. Mot bakgrund av att det i båda fallen ytterst gäller värderingar med starka inslag av moral och etik är detta enligt vår mening fullt naturligt .

Det finns anledning att instämma i kommitténs överväganden så långt Det framstår som oundvikligt att den närmare beskrivningen av skyddsintresset för en eventuell ansvarsbestämmelse till skydd för privatlivet måste precisera genom uttalanden i förarbeten. Det gäller även om en sådan bestämmelse bedöms böra bli straffrättslig.

Det är naturligtvis inte tänkbart att införa ett skydd mot alla former av integritetskränkningar. Ett demokratiskt samhälle förutsätter ett relativt stort och fritt flöde av uppgifter om enskilda. Ingen kan därför göra gällande någon absolut rätt att få vara i fred. Var gränsen för icke acceptabla kränkningar ska dras är självfallet svårt att avgöra. Några utgångspunkter bör bl.a. vara hur olika typer av kränkningar uppfattas av enskilda, vilka kränkningar som är vanligast och vilka konsekvenser kränkningarna leder till. Det är också viktigt att ha i åtanke att ett förstärkt skydd för privatlivet kan innebära ett större utnyttjande av samhällets resurser. Det kan inte vara motiverat att införa ett skydd vars kostnader inte står i proportion till det behov som ska tillgodoses. Ett eventuellt förstärkt skydd för

⁴ Observera dock den s.k. missbruksregeln i 5 a § PuL där formuleringen ”kränkning av den registrerades personliga integritet” används.

privatlivet bör sannolikt därför begränsas till sådana *grova kränkningar* som leder till allvarliga skador eller stort lidande för enskilda.

5.1.3 Avgränsning till kränkningar som uppkommer i samband med spridning

Kommitténs uppdrag är att överväga en förstärkning av integritetsskyddet inom det särskilda grundlagsskyddade området. Det faller sig då naturligt att det i första hand handlar om skydd mot integritetskränkningar som uppkommer i samband med *spridningen* av uppgifter. Hur omfattande spridning som ska krävas kan diskuteras. Det är dock knappast rimligt att avgränsa eventuella förslag på samma sätt som grundlagarnas tillämpningsområde, dvs. spridning till allmänheten. Liksom beträffande förtal måste sannolikt även mindre omfattande spridning än så rymmas i en skyddsregel (se även nedan, avsnitt 5.1.4).

Spridandet av integritetskänsliga uppgifter föregås ofta av en insamling. Insamlandet kan i sig vara kränkande för den som blir utsatt, t.ex. intensivt förföljande av paparazzi-fotografer eller smygfilmning. I många fall är ett sådant beteende redan straffbart som ofredande, men som vi har sett i avsnitt 4 är så inte alltid fallet.

Det är vid spridningen av uppgifter om privata angelägenheter som de i sammanhanget allvarligaste kränkningarna förekommer. Kommitténs direktiv innebär också att arbetet ska inriktas på att se över integritetsskyddet avseende spridningen av sådana uppgifter.

5.1.4 Integritetsskydd inom och utanför det särskilt grundlagsskyddade området?

Enligt direktiven ska kommittén överväga om det generella skyddet för enskildas integritet och privatliv i *TF och YGL* bör stärkas. Uppgiften är således avgränsad till det grundlagsskyddade området. Emellertid innebär kravet på ”dubbel täckning” – dvs. att ansvar för ett tryck- och yttrandefrihetsbrott förutsätter att gärningen är straffbar också enligt vanlig lag – att det inte är möjligt att genomföra en utvidgad kriminalisering enbart för det grundlagsskyddade området. Det är inte heller rimligt att integritetsskyddet skulle vara starkare inom det område som skyddas av de särskilda grundlagarna om yttrandefrihet. Syftet med detta skydd är ju att värna om yttrandefriheten, och ett förstärkt integritetsskydd innebär normalt en inskränkning av yttrandefriheten. Visserligen kan det hävdas att det är just den stora spridning som sker vid publicering i massmedier som medför de allvarligaste integritetskränkningarna. Detta är något som får beaktas vid utformningen av bestämmelserna, men det är inte tänkbart att göra integritetsskyddet extra starkt där yttrandefriheten ska vara som störst.

Om kommittén finner skäl för att lägga fram ett förslag till förstärkt integritetsskydd måste således detta innefatta ett ställningstagande även angående behov och lämplig utformning *utanför* det särskilda grundlagsområdet. Självfallet innebär inte kravet på dubbel täckning något hinder mot ett integritetsskydd som är starkare utanför det särskilda grundlagsområdet.

5.1.5 Konsekvenser för tryck- och yttrandefriheten?

Enligt direktiven ingår det i kommitténs uppgifter att överväga vilka effekter för tryck- och yttrandefriheten som ett eventuellt förstärkt integritetsskydd kan medföra. Särskilt betonas vikten av förutsebarhet när det gäller vilka publiceringar som skulle kunna komma i konflikt med ett stärkt integritetsskydd.

I princip innebär varje åtgärd som syftar till att stärka integritetsskyddet vid yttranden en motsvarande begränsning av tryck- och yttrandefriheten. En förstärkning av integritetsskyddet ställer således stora krav på försiktighet och förutsebarhet. Det gäller i synnerhet om förstärkningen innefattar en utökad kriminalisering. En utgångspunkt för alla former av kriminalisering av ett visst beteende är att lagtexten måste präglas av legalitet och förutsebarhet. Straffbestämmelser måste ges ett sådant innehåll att det blir möjligt för den enskilde att undvika att göra sig skyldig till straffbara gärningar och att påföljden vid en överträdelse går att förutse i rimlig mån.

En förstärkning av integritetsskyddet på yttrande- och informationsfrihetens område måste självfallet också stå i överensstämmelse med bestämmelserna i RF om begränsningar av fri- och rättigheter (2 kap. 12-13 §§ RF). Som tidigare sagts måste vidare en bedömning ske utifrån Europakonventionen och den avvägning mellan integritetsskyddet (art. 8) och yttrandefriheten (art. 10) som kommer till uttryck i Europadomstolens praxis.

När det gäller kravet på förutsebarhet kan en jämförelse göras med förtalsbrottet. Som genomgången ovan har visat är det främst i två avseenden som förtalsbrottet lider av brister i förutsebarhet. Det gäller frågan om vad som ska anses vara nedsättande och frågan när det är försvarligt att lämna en nedsättande uppgift. Om man ska tillskapa en ny straffbestämmelse till skydd för privatlivet blir det sannolikt svårt att undvika motsvarande brister. Kravet på förutsebarhet medför i så fall att författningsskomentaren måste ges ett ganska detaljerat innehåll.

Effekterna för tryck- och yttrandefriheten kommer till stor del att bero av hur förutsättningarna för ansvarsfrihet, t.ex. när en kränkning av privatlivet ska anses försvarlig, formuleras i lagtexten och förklaras i förarbetena. Ett exempel på lösning kan hämtas från den finska strafflagens bestämmelse (se nedan avsnitt 5.2.3) om brottet ”spridande av information som kränker privatlivet”, som i och för sig är tämligen långtgående.

Där ges en relativt utförlig beskrivning av vilka fall som inte ska anses utgöra en straffbar kränkning. Det gäller spridning av information om bl.a. personer som verkar inom politiken, näringslivet eller i offentlig tjänst om informationen kan påverka bedömningen av personens förfarande i tjänsten e.d.

Man kan förvänta sig att de närmare gränserna för tillämpningen av ett eventuellt nytt brott till skydd för privatlivet kommer att tydliggöras med tiden genom praxis från domstolarna. En sådan utveckling kan dock ta lång tid. Till viss del kan domstolspraxis om tillämpning av förtalsbrottets försvarlighetsrekvisit ge vägledning under tiden.

De ledamöter i 1966 års integritetsskyddskommitté som förespråkade den s.k. lagstiftningslinjen (se nedan avsnitt 5.2.2) förutsatte att den praxis som hade skapats av bl.a. Pressens opinionsnämnds verksamhet skulle vara vägledande vid tillämpningen av ett lagreglerat skydd för privatlivet (SOU 1980:8 s. 93). Det lämpliga i att hänvisa till en praxis som hade utvecklats i ett system för självreglering ifrågasattes dock på goda grunder. Det pressetiska system som tillämpas av PO/PON har visserligen till syfte att motverka kränkningar av enskildas integritet men utgår från en annan funktion än den som straff- och skadeståndsbestämmelser har. Vidare framgår det av de pressetiska reglerna att de etiska principer som kommer till uttryck i reglerna inte i första hand tar sig uttryck i en formell regel tillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. Eftersom PO och PON inte är bundna av den straffrättsliga legalitetsprincipen i sin tillämpning kan de formulera sina beslut på ett betydligt friare sätt än en domstol gör vid bedömning av ett åtal. Samtidigt som detta utgör en av styrkorna i det pressetiska systemet, innebär det att praxis från PO/PON inte utan vidare kan användas som vägledning ett brott mot privatlivet eventuellt ska lagfästas.

5.1.6 Generell bestämmelse eller punktinsatser?

Ett alternativ till en generell ansvars- eller skadeståndsbestämmelse till skydd mot grova kränkningar av den personliga integriteten är att identifiera och täppa till de luckor som finns genom ”punktinsatser”. Det kan vara t.ex. straffbestämmelser med ett smalare tillämpningsområde och där den straffbara gärningen beskrivs i detalj. Det är den metod som normalt har tillämpats av den svenska lagstiftaren i straffrättsliga sammanhang. De förslag som lämnades av 1966 års integritetsskyddskommitté resulterade i flera sådana punktvisa ”lagningar” av systemet, t.ex. olovlig avlyssning och lagen (1978:800) om namn och bild i reklam. Även 2004 års integritetsskyddskommitté fortsatte med den metoden då man föreslog ett nytt specifikt brott, olovlig fotografering.

Integritetsskyddskommittén avvisade tanken på en generell ansvarsbestämmelse om oförsvarliga kränkningar av den personliga integriteten (SOU 2008:3, s. 253 f.). Kommittén menade att en sådan bestämmelse skulle lida av brister i precision, vilket skulle medföra svårigheter att för-

utse om ett visst beteende är tillåtet eller inte. I praktiken skulle det bli en uppgift för domstolarna att ganska fritt och utan närmare vägledning i lagtexten bedöma om en kränkning är tillräckligt allvarlig för att medföra ansvar. Därutöver menade kommittén att en allmänt hållen bestämmelse till skydd för den personliga integriteten skulle kunna lägga en hämsko på arbetet med att ta fram skyddsbestämmelser speciellt anpassade för vissa områden. Det avgörande skälet mot en sådan generell ansvarsbestämmelse ansåg kommittén vara att det troligen skulle vara svårt att få allmän acceptans för en sådan utvidgning av det förbjudna området, i synnerhet om ett förslag i den riktning uppfattas som en inskränkning av yttrandefriheten. Kommittén förespråkade i stället att arbetet fokuseras på områden där behovet är särskilt påfallande och att man vidareutvecklar den i svensk rätt begagnade materiella metoden, som innebär att man i lagstiftningen noga beskriver och avgränsar vilka förfaranden som är otilåtna och på det sättet täpper till eventuella luckor i integritetsskyddet.

Mot denna kritik kan invändas att ansvarsbestämmelser kan göras mer eller mindre generella. Förutsebarheten kan, som nämnts ovan, förbättras genom bl.a. förklarande exempel i lagtexten och utförliga beskrivningar av den brottsliga gärningen i förarbetena. Bättre samordning med övriga brott kan uppnås genom att man formulerar brottet som subsidiärt till angränsande brott. En sådan ordning skulle inte försämra möjligheterna att införa särskilda, specialanpassade brott på områden där behovet är särskilt påfallande.

En omständighet som i någon mån talar för en generell ansvarsbestämmelse är att en sådan gör det möjligt för domstolarna att anpassa tillämpningen något efter utvecklingen i samhället. Där finns dock samtidigt ett problem, då en alltför flexibel tillämpning kan komma i konflikt med legalitetsprincipen, dvs. den princip som säger att man ska kunna dömas för brott endast med stöd av en tydlig straffbestämmelse.

De krav som Europakonventionen ställer genom artikel 8 om skydd för privatlivet är av generell art. Detta måste sannolikt få betydelse för den svenska regleringen, men vi ska som sagt återkomma till en analys av de krav som konventionen inrymmer. Bortser man tills vidare därifrån är det viktigaste argumentet för en generell bestämmelse att en sådan är mest konsekvent genom att den behandlar alla slags allvarliga kränkningar lika. Den minimerar därmed också risken för att det uppstår luckor i integritetsskyddet. Det är uppenbart att allvarliga kränkningar kan vara av många olika slag. Det kan exempelvis röra sig om utlämnande av mycket privat information eller mycket känslig information av annat slag, spridning av integritetskänsliga bilder, allvarligt mobbningsbeteende och smygfotoografering. Det är svårt att motivera att människor bör skyddas mot vissa grova kränkningar men inte mot andra. Det enda godtagbara argumentet skulle väl i så fall vara att vissa slags kränkningar är så ovanliga att man inte har anledning att lagstifta mot dem.

I avsnitt 5.2 nedan diskuteras frågan om lämpligheten av en generell straffrättslig bestämmelse mer i detalj. Möjligheten av en generell skadeståndsrättslig reglering diskuteras i avsnitt 5.3.

5.1.7 Är utvidgad kriminalisering lämplig?

Kriminalisering av ett beteende som har varit straffritt bör fordra starka skäl. Endast om en ny straffbestämmelse verkligen kan förväntas bidra till att förebygga ett oönskat beteende bör den införas. Om risken för upptäckt och påföljd är liten kan en kriminalisering i värsta fall undergräva respekten för lagarna utan att det oönskade beteendet ändras. I proposition 1994/95:23 om ett effektivare brottmålsförfarande nämnde regeringen ett antal faktorer som bör föreligga för att en kriminalisering ska anses befogad (s. 55, se även SOU 2008:3 s. 300):

1. beteendet kan föranleda påtaglig skada eller fara
2. alternativa sanktioner står inte till buds, skulle inte vara rationella eller skulle medföra oproportionerligt höga kostnader,
3. straffsanktion krävs med hänsyn till gärningens allvar
4. straffsanktion utgör ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet
5. rättsväsendet har resurser att klara av den eventuellt ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Spridning av uppgifter om privata angelägenheter kan leda till stort lidande och allvarliga skador för den enskilde. I likhet med förtal och många andra integritetskränkningar är de skador som kan uppkomma ofta irreparabla (1). Skadestånd är en möjlig alternativ sanktion som bör vägas noga mot kriminalisering (2). Beträffande vissa mycket grova kränkningar av privatlivet kan det utan tvivel hävdas att en straffsanktion är motiverad med hänsyn till gärningens allvar, vilket dock inte är riktigt detsamma som att en straffsanktion "krävs" (3). En straffsanktion kan förväntas vara ett effektivt medel för att motverka kränkningar (4). Det tar emot att åberopa resursbrist mot en kriminalisering i detta fall, även om bevakningen av Internet skulle behöva ha viss omfattning. Man måste dock beakta att anmälningarna till polisen sannolikt skulle bli ganska många och att ett visst tillkommande resursbehov skulle uppkomma (5).

En straffrättslig lösning innebär, enligt gällande rätt, att den enskilde har rätt till skadestånd antingen om den ansvarige fälls i ett brottmål eller om denne döms att betala skadestånd i ett civilrättsligt mål. Därtill innebär en straffrättslig lösning att den enskilde kan, under vissa förutsättningar, få det allmännas hjälp och stöd att driva sin talan (se särskilt om åtalsbestämmelser nedan, avsnitt 5.6).

I det följande avsnittet ska frågan om införande av ett "generellt integritetsbrott" diskuteras mer i detalj.

5.2 Generellt integritetsbrott

5.2.1 Generellt straffstadgande om skydd för privatlivet

Det mest omfattande och ingripande alternativet för lagstiftning vore att kriminalisera alla former av kränkningar av privatlivet. Med en sådan generell bestämmelse skulle även många förfaranden täckas in som redan i dag är straffbara, exempelvis som hemfridsbrott eller sexuellt utnyttjande. Konflikter mellan bestämmelserna fick då lösas enligt den s.k. specialitetsprincipen, dvs. att en mer specifik bestämmelse går före en mer generell. I princip skulle alla förfaranden som omfattas av Europakonventionens artikel 8 falla in under en generell bestämmelse, vilket i och för sig skulle medföra att det svenska lagskyddet fullt ut skulle uppfylla konventionens krav på integritetsskydd. Europadomstolens praxis skulle då också kunna vara vägledande för tillämpningen.

Som har konstaterats tidigare kräver dock hänsynen till bl.a. yttrande- och informationsfriheten att ett brott till skydd för privatlivet begränsas. Det vore helt orimligt om alla kränkningar av privatlivet skulle vara straffbara. En rimlig utgångspunkt är att en straffbestämmelse får omfatta endast *grova* kränkningar. Vad som är grovt får preciseras i förarbetena, möjligen genom exempel i lagtexten.

Men inte alla grova kränkningar av privatlivet bör vara straffbara. När det gäller t.ex. personer med stor makt får informationen kring även deras mycket privata förhållanden ibland anses så viktig för allmänintresset att den måste få ges offentlighet. En ventil för sådan publicering kan lämpligen skapas genom ett försvarlighetsrequisit motsvarande det som finns i förtalsparagrafen. Grova kränkningar skulle då vara straffbara bara om de därtill är *oförsvarliga*.

Med dessa utgångspunkter skulle lagtexten kunna formuleras på följande sätt om man dessutom utgår från att straffet ska vara detsamma som för förtal, dvs. böter. (Straffet för grovt förtal är böter eller fängelse i högst två år.)

Den som grovt kränker någon annans rätt till privatliv döms för *grov kränkning av privatlivet* till böter.

Det ska inte dömas till ansvar enligt första stycket om kränkningen med hänsyn till omständigheterna var försvarlig.

Det främsta problemet med ett sådant förslag är svårigheten att förutse vilka åtgärder som är straffbara. Som tidigare sagts skulle förutsebarheten fordra detaljerade förarbeten. Helt tillfredsställande är det inte att försöka tillgodose legalitetsprincipen på det sättet; de flesta läser ju inte lagens förarbeten. Å andra sidan finns det sedan tidigare straffbestämmelser med i huvudsak samma problem.

Ett annat problem är att ett sådant brott kommer att täcka mycket som redan är straffbart enligt vissa andra straffstadganden, t.ex. det om ofredande. Lagtexten om ofredande, 4 kap. 7 § brottsbalken, lyder: ”Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms för *ofredande* till böter eller fängelse i högst ett år.” En tänkbar möjlighet, om man något vill öka förutsebarheten, kunde kanske vara att utvidga ofredandebrottet genom att föra in integritetskränkningar i detta straffstadgande. Det skulle då kunna lyda ungefär så här:

Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud, grov och oförsvarlig kränkning av privatlivet eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms för *ofredande* till böter eller fängelse i högst ett år.

Ett problem med en sådan lösning är att den inte tillgodoser intresset av ett förstärkt integritetsskydd i medierna om inte ofredandebestämmelsen tas in i brottskatalogen och sålunda görs till ett yttrandefrihetsbrott. Om det inte görs har kommittén inte gjort vad den har fått direktiv att göra. Vi har ju att undersöka behovet av en förstärkning av integritetsskyddet på yttrandefrihetsområdet. Denna utredningsuppgift kan inte lösas med en lagbestämmelse om förstärkt integritetsskydd *utanför* yttrandefrihetsområdet.

Är det då tänkbart att föra in ofredande i brottskatalogen? Det står helt klart att man bör vara mycket försiktig med den sortens inskränkningar av yttrandefriheten. Å andra sidan spelar det naturligtvis inte någon roll om yttrandefriheten inskränks genom en allmän straffbestämmelse om integritetsskyddsbrott eller genom att ofredandebestämmelsen förs in i brottskatalogen *om effekten är precis densamma*. Och man då fråga sig om yttrandefriheten inskränks på något betydelsefullt sätt genom att handgripligt antastande, skottlossning, stenkastning eller oljud förs in i brottskatalogen. Så är knappast fallet med TF och YGL eftersom de nämnda gärningarna knappast kan begås genom yttranden enligt dessa grundlagar. Och detsamma gäller med kommitténs tre modeller, eftersom ett grundläggande krav för tillämplighet är att yttranden ska ske ”i massmedier”.

En viss inskränkning i yttrandefriheten skulle det dock innebära att föra in ”annat hänsynslöst beteende” i brottskatalogen, vilket ju skulle bli effekten om ofredandeparagrafen fördes in där. Det är mycket som kan bedömas som hänsynslöst beteende, även yttranden. Och de skulle vara svårt att skriva författningskommentarer som tillräckligt avgränsar detta rekvisit. En sådan öppning bör nog därför undvikas.

Av de nämnda alternativen är nog därför en bestämmelse om grov och oförsvarlig kränkning av privatlivet att föredra.

5.2.2 Generellt straffstadgande om spridning av uppgifter om privata angelägenheter

I betänkandet *Privatlivets fred* (SOU 1980:8) presenterade den s.k. lagstiftningslinjen ett förslag till straffbestämmelse för ”kränkningar av privatlivets fred”. Förslaget, som var avsett att införas som en ny paragraf i 5 kap. 3 a § brottsbalken och i TF:s brottskatalog, löd som följer.

Den som om annans privata angelägenheter lämnar uppgift som är ägnad att medföra skada eller lidande för denne dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt 1 eller 2 § [förtal och grovt förtal], för *kränkning av privatlivets fred* till böter eller fängelse i högst sex månader

Vad som i 1 § andra stycket [försvarligt etc.] sägs om frihet från ansvar skall äga motsvarande tillämpning beträffande kränkningar av privatlivets fred.

Förslaget är formulerat för att passa in med de övriga ärekränkningsbrotten i 5 kap. brottsbalken. Formuleringen ”privata angelägenheter” var avsedd att vara ett föränderligt begrepp som kunde anpassas efter bl.a. tid och plats. Som några typiska exempel på privata angelägenheter nämndes uppgifter om någons sexualliv eller sjukdomar. Kommittén ansåg att vägledning kunde sökas i Pressens opinionsnämnds praxis samt i vilka uppgifter som skulle kunna omfattas av sekretess för det fall att uppgiften hade förekommit i myndighetshandlingar eller anförtrotts någon med tystnadsplikt. Kommittén menade att det varken var möjligt eller nödvändigt att i lagtext närmare beskriva det skyddade området. I betänkandet lämnades ett antal exempel på uppgifter som kunde anses utgöra ”privata angelägenheter” och kommittén menade att det måste överlämnas till rättstillämpningen att inom givna ramar ge en mer exakt bild av de variationer som kan förekomma.

Med formuleringen ”... som är ägnade att medföra skada eller lidande ...” avsåg kommittén att begränsa det straffbara området till verkligt skyddsvärda företeelser ur den enskildes privatliv. Lämnandet av uppgifter som visserligen är att betrakta som privata men som är av helt harmlös natur skulle därmed lämnas utanför det straffbara området.

I förslagets andra stycke hänvisades i förslaget till de ansvarsfrihetsgrunder som gäller för förtal (5 kap. 1 § andra stycket brottsbalken), vilket innebär att det inte skulle dömas till ansvar om den som uttalade sig var skyldig att göra det, eller om det annars med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken. Det krävdes dessutom att den som lämnat uppgiften kunde visa att uppgiften var sann eller att han eller hon hade skälig grund för den.

Det kan nog anses att lagstiftningslinjens förslag utsträcker det straffbara området längre än vad som är lämpligt. Vi har varit inne på detta i avsnitt 5.2.1. När kommittén hänvisar till praxis från PON och uppgifter som omfattas av sekretess innebär det rimligen att många fall av kränkningar som inte kan betraktas som särskilt grova skulle bli straffbara. Formule-

ringen ”... som är ägnade att medföra skada eller lidande ...” är visserligen, som nämnts ovan, avsedd att begränsa det straffbara området. Men begränsningen måste anses mycket blygsam.

Tänkbart kunde vara att använda den angivna lagtexten men inskränka tillämpningsområdet genom ett strängare krav på skada. Detta kan uppnås exempelvis genom att kränkningarna måste vara ägnade att medföra *allvarlig* skada eller *stort* lidande.

I syfte att ytterligare förtydliga lagtexten kan ett alternativ vara att låna formuleringen från brottet grovt förtal. Enligt 5 kap. 2 § andra stycket brottsbalken ska vid bedömningen om ett förtal ska anses grovt särskilt beaktas ”om uppgiften genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller eljest vara ägnad att medföra allvarlig skada”.

Ett förslag till en ny straffbestämmelse om kränkning av privatlivets fred skulle då kunna formuleras på följande sätt.

Den som om annans privata angelägenheter lämnar en uppgift som genom sitt innehåll, den omfattning i vilken den blivit spridd eller på annat sätt är ägnad att medföra allvarlig skada eller stort lidande döms för *kränkning av privatlivets fred* till [böter eller fängelse i högst sex månader].

Det ska inte dömas till ansvar enligt första stycket om gärningen är belagd med straff enligt 1 eller 2 §.

Vad som i 1 § andra stycket sägs om frihet från ansvar ska äga motsvarande tillämpning beträffande kränkningar av privatlivets fred.

Bestämmelsen skulle kunna tas in i en ny paragraf, 5 kap. 3 a § brottsbalken. I så fall torde man böra ändra rubriken till kapitlet från ”Om ärekränkning” till ”Om ärekränkning m.m.”.

Den närmare innebörden av de använda formuleringarna och förutsättningarna för straffansvar skulle även med en sådan bestämmelse få beskrivas utförligt i förarbetena, bl.a. genom konkreta exempel. Viss vägledning för bedömningen av vad som ska anses utgöra grova kränkningar kan också hittas i förarbetena till skadeståndslagens bestämmelser om skadestånd med anledning av ideell skada, 2 kap. 3 § och 5 kap. 6 § skadeståndslagen.

En nackdel med en sådan bestämmelse som nu har skisserats jämfört med den mera generella bestämmelsen i avsnitt 5.2.1 är att man inte kommer åt t.ex. smygfotoografering och sådan mobbning som sker utan uppgiftslämnande. Man kan också fråga sig om det är bra att avgränsa en straffbestämmelse om kränkning till just uppgiftslämnande, då nog många allvarliga kränkningar av privatlivet sker genom hänsynslöst beteende snarare än genom att det lämnas uppgifter. En nackdel med denna bestämmelse är också att den fordrar att det visas allvarlig skada eller stort lidande, vilket innebär att själva kränkningen kommer ur fokus. I

skadeståndsrätten har man relativt nyligen i 2 kap. 3 § skadeståndslagen gått motsatt väg och tagit bort kravet på lidande.

5.2.3 Jämförelser

Straffbestämmelser med syfte att skydda privatlivet är relativt vanliga i andra europeiska länder. Vid övervägande om det är lämpligt att införa ett liknade brott i Sverige och hur en straffbestämmelse i så fall ska formuleras är det intressant att jämföra med motsvarande bestämmelser i vissa utländska rättsystem. Genomgången har av tidsskäl begränsats till våra närmaste grannländer och Europakonventionen.

Redovisningen av utländsk rätt är huvudsakligen hämtat från Thomas Bulls rapport som ingår som del 2 i Tryck- och yttrandefrihetsberedningens betänkande *Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten?* (SOU 2006:96). Redovisningen behöver uppdateras med utvecklingen efter 2006.

Europakonventionen, artikel 8

Rätt till skydd för privat- och familjeliv

1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Europakonventionens artikel 8 är som synes generellt utformad. Bestämmelsen ställer krav på konventionsstaterna att upprätthålla ett skydd för enskilda personers integritet när det gäller alla former av integritetskränkningar, såväl s.k. fridsbrott t.ex. hemfridsbrott som ärekränkingsbrott som förtal. Den omfattar således betydligt mer än skydd mot spridning av uppgifter om privata angelägenheter. Bestämmelsens närmare innebörd framgår först efter en genomgång av Europadomstolens praxis. En sådan genomgång kommer att redovisas i en kommande memororia. Redan nu kan dock konstateras att bestämmelsen i artikel 8 inte lämpar sig som förebild vid en diskussion om utformningen av ett eventuellt svenskt straffstadgande om skydd för privatlivet. Däremot kan domstolens praxis ha betydelse, då ett svenskt straffstadgande på detta område torde böra täcka in allt det som omfattas av Europakonventionens skydd för privatlivet.

Finsk rätt

I slutet av 1990-talet reformerades den finska regleringen av förtalsreglerna och de regler som skyddar privatlivet. Bestämmelserna samlades

– tillsammans med övriga fridsbrott, t.ex. hemfridsbrott, olovlig avlyssning och olovlig observation – i ett stadgande i strafflagen. Samtidigt förstärktes skyddet för privatlivet. I strafflagens 24:e kapitel 8 § stadgas numera brottet spridande av information som kränker privatlivet. Lagtexten lyder som följer:

Den som obehörigen

1) genom ett massmedium eller

2) genom att på något annat sätt göra tillgängligt för ett stort antal människor

framför en uppgift, antydning eller bild som gäller någons privatliv så att gärningen är ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missaktning, skall för *spridande av information som kränker privatlivet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Som spridande av information som kränker privatlivet anses inte framförande av en uppgift, antydning eller bild som gäller en sådan persons privatliv som verkar inom politiken, näringslivet, i en offentlig tjänst eller i ett offentligt uppdrag eller i något annat med dessa jämförbart uppdrag, om uppgiften, antydning eller bilden kan påverka bedömningen av personens förfarande i nämnda uppdrag och framförandet behövs för behandlingen av någon samhällligt betydelsefull sak.

Vilket tekniskt hjälpmedel som har använts för spridningen är inte viktigt. Det centrala är i stället hur stor grupp som nås genom det medel som har använts. Gärningens fullbordande förutsätter inte ens att informationen bringas till någons kännedom. Det är tillräckligt att information som gäller någon annans privatliv har gjorts tillgänglig för ett stort antal människor t.ex. via ett datanät.

Privatlivet ska framför allt skyddas mot spridande av uppgifter som i och för sig är sanna – spridande av oriktiga uppgifter faller enligt den finske lagstiftaren mer naturligt under ärekränkning. En kränkning kan dock ske också genom att antydningar eller en missvisande bild gällande någon annans privatliv framförs. En sådan antydning utmärks av att den skapar en föreställning om att viss information föreligger, fastän den i sig inte innehåller någon sådan direkt uppgift. Genom att uttryckligen nämna ”bild” i lagtexten klargörs att spridande av bilder som erhållits genom straffbara gärningar också är straffbart på det sätt som avses i denna bestämmelse, om bilden innehåller information som gäller någons privatliv.

För att straff ska vara aktuellt krävs en skada eller ett lidande. Exakt hur kränkande en uppgift behöver vara för att falla in under bestämmelsen kan inte avgöras generellt, men det är uppgifternas karaktär som ska avgöra saken. Skada kan avse såväl ekonomiska skador som immateriella, såsom förlust av förtroendeuppdrag eller brutna relationer med omgivningen.

Andra stycket avser att tillse att personer som sköter uppgifter inom politiken och näringslivet samt innehar offentliga tjänster och uppdrag har ett snävare skydd för sitt privatliv än andra. Angående dessa persongrupper får information som omfattas av skyddet för privatlivet lämnas, om den hänger samman med personens agerande i nämnda verksamhet och om framförandet behövs för behandlingen av någon samhällsligt betydelsefull sak. Orsaken till denna begränsning av skyddet av privatlivet är naturligtvis att det inom de nämnda områdena ofta bedrivs samhällsligt betydelsefull verksamhet, såsom betydande utövning av makt, antingen ekonomisk eller politisk.

Dansk rätt

I danska straffeloven § 264 d kriminaliseras att utan tillstånd vidareföra uppgifter eller bilder om andras privata förhållanden eller bilder av en person som uppenbart inte hör till det offentliga. Bestämmelsen lyder:

”Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.”

Bestämmelsen är ett komplement till reglerna i § 264 a, som avser att skydda mot bilder som visserligen är lagliga att ta, kanske för att de inte främst avser att avbilda den person som känner sig kränkt, men som inte bör spridas. Det straffbara området omfattar andras privata förhållanden och detta anses inbegripa uppgifter om hälsa, personliga kriser, sexuella förhållanden, tvister med makar eller barn, ekonomiska uppgifter och uppgifter om den privata umgängeskretsen.

Det kriminaliserade området är som synes mycket omfattande. En viss yttre gräns för det straffbara området finns dock i kravet på att spridandet av uppgifterna ska vara ”oberättigat”, vilket medger en bedömning i det enskilda fallet av omständigheter som kan göra offentliggörandet lagligt. Ett exempel på lagligt spridande kan vara diskussioner om en arbetskamrat på arbetsplatsen, även om det innefattar spridande av uppgifter om personliga förhållanden. För straffansvar krävs också att det ligger något kränkande i offentliggörandet. Helt neutrala uppgifter om att en person bor i villa, har två barn eller gillar hårdrock omfattas inte av bestämmelsen.

Just det förhållandet att spridandet når en större krets kan vara av betydelse för bedömningen av det oberättigade i gärningen, och det är i det sammanhanget av betydelse om en uppgift har publicerats i dagspressen eller annars spritts i massmedia. Spridandet av personliga uppgifter på ett sådant sätt har störst kränkande inverkan. Å andra sidan är det klart att lämnandet av uppgifter som är av allmänt intresse för att de rör en per-

sons näringsverksamhet, politiska verksamhet, rättsliga processer eller annars mellanhavanden med myndigheter är tillåtet. Här krävs dock att själva sakfrågan på något sätt motiverar den närgångna granskningen. Likaså kan det vara motiverat att i frågor av allmänt intresse också sprida uppgifter om bakgrund, detaljer och kontext, vilka kan innefatta uppgifter av personlig natur. Sådana vidhängande uppgifter accepteras såsom anknutna till den huvudsakligen berättigade publiceringen.

Norsk rätt

Bestämmelsen i norska straffeloven 390 § gäller offentliggöranden av personliga förhållanden där detta är kränkande. Den är förhållandevis ny och lyder som följer.

390. Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold.

§§ 250 og 254 får tilsvarende anvendelse.

Er forseelsen forøvet i trykt skrift, kan inndragning besluttes i samsvar med § 38.

Offentlig påtale finner bare sted når det begjæres av fornærmede og finnes påkrevet av almene hensyn.

Uttrycket ”personliga förhållanden” i denna norska bestämmelse har tolkats tämligen vidsträckt och innefattar uppgifter om relationer till närstående, uppgifter om politisk och religiös uppfattning, om medicinska och sexuella förhållanden och i viss mån om ekonomiska förhållanden. Kravet att uppgiften ”kränker” innebär att den inte kan röra alltför bagatellartade förhållanden. Det måste också vara i någon mån känsliga uppgifter som offentliggörs. För att avgöra vad som är känsligt måste en helhetsbedömning i det konkreta fallet göras. Uppgifter som i vanliga fall är harmlösa – om adress, födelseår m.m. – kan i vissa fall vara känsliga, t.ex. då någon utsätts för trakasserier eller dylikt. Samtycke till offentliggörande innebär att uppgiften inte kan anses som känslig i bestämmelsens mening, men det är inte säkert att en uppgift som en gång har spritts rättsenligt alltid kan spridas. Är det däremot fråga om uppgifter som den enskilde själv sett till att offentliggöra kan det inte bli straffbart att senare upprepa dessa, även om det skulle kunna anses vara känsliga uppgifter.

I förarbetena till den nya grundlagsbestämmelsen anges att utgångspunkten bör vara att personliga förhållanden mera sällan har allmänt intresse och att yttrandefrihetsaspekter därmed inte ofta gör sig gällande på det området. Samma bedömning görs avseende s.k. offentliga personer, som man menar i huvudsak inte bör behandlas annorlunda än andra i dessa avseenden. Slutsatsen är att offentliggörande av uppgifter av privat natur – såsom alkoholmissbruk, privatekonomi etc. – om offentliga personer kan omfattas av allmänintresset, men att utgångspunkten bör vara att

detta endast gäller uppgifter som direkt kan knytas till personens förmåga att utföra det offentliga uppdrag som han eller hon innehar.

När det gäller sambandet mellan privatliv och en väl fungerande yttrandefrihet framhålls att ett visst skydd för privatlivet antagligen gagnar yttrandefriheten genom att enskilda inte avskräcks från att nyttja sin yttrandefrihet av rädsla för att exponeras i massmedia till egen eller närståendes skada. I den meningen är inte skydd av privatliv och skydd av yttrandefrihet nödvändigtvis varandras motsatser.

5.3 Skadeståndsrättsligt skydd

5.3.1 Inledning

Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen är ideell skada, dvs. skada som inte utgör sak-, person- eller ekonomisk skada, skadeståndsgrundande endast om skadan uppkommer i samband med brott. Det krävs dock inte att skadevällaren faktiskt fälls till ansvar för brott för att han ska bli skadeståndsskyldig. Därutöver finns det vissa områden där det har ansetts befogat att låta olika typer av lidande och kränkningar bli ersatta utan något krav på brott. Förutom på immaterialrättens och arbetsrättens område finns det sådana bestämmelser i t.ex. PuL (1998:204), lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (1998:714) och kreditupplysningslagen (1973:1173).

5.3.2 Rätt till skadestånd i samband med brott enligt gällande rätt

Om ett nytt brott om skydd för privatlivet införs i svensk rätt innebär det att den kränkte också kommer att ha en rätt att kräva skadestånd. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen gäller följande.

Den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ska ersätta den skada som kränkningen innebär.

I den delen bestämmelsen gäller ersättning för kränkningar av någons ära tar bestämmelsen sikte på kränkningar av någon annans anseende eller självkänsla. Förutom ärekränkningensbrotten avses även mened, falskt eller obefogat åtal, falsk eller obefogad angivelse och falsk eller vårdslös tillvitelse. Vid bedömningen om kränkningen är att anse som *allvarlig* kan beaktas samtliga omständigheter kring handlingen. Här kan man hämta viss ledning av den uppräknade som görs i 5 kap. 6 § rörande de faktorer som påverkar skadeståndets bestämmande.

Enligt 5 kap. 6 § skadeståndslagen ska skadeståndets storlek (beloppet) bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. I bestämmelsen anges ett antal faktorer som särskilt ska beaktas. Vad gäller skadestånd till följd av ärekränkning är det mest intressant att särskilt hänsyn ska tas till om handlingen har varit *ägnad att*

väcka allmän uppmärksamhet. I bestämmelsens andra stycke stadgas att ”... den som har gjort sig skyldig till ärekränkning eller dylik brottslig gärning eller som annars är skadeståndsskyldig med anledning av sådant brott kan på yrkande av den kränkte i mål om gärningen efter omständigheterna åläggas att bekosta tryckning i en eller flera tidningar av dom i målet”.

5.3.3 Rätt till skadestånd *utan* samband med brott?

Ett skydd för privatlivet som enbart bygger på en rätt för den kränkte att få skadestånd kan vara ett alternativ för det fallet att en ökad kriminalisering anses vara en alltför ingripande åtgärd. En sådan bestämmelse skulle t.ex. kunna införas som ett andra stycke i skadeståndslagens bestämmelse om skadestånd vid kränkningar, 2 kap. 3 § (se ovan), och formuleras på följande sätt.

Den som om någon annans privata angelägenheter lämnar en uppgift som är ägnad att medföra skada eller lidande för denne ska ersätta den skada som kränkningen innebär, om det inte var försvarligt att lämna uppgiften.

I grunden handlar det här om samma avvägningar mellan yttrandefrihet och integritetsskydd som ska göras vid en straffrättslig bedömning, t.ex. vad som ska anses vara den enskildes skyddade sfär och om det kan anses försvarligt att lämna uppgiften.

En fördel med ett skydd för privatlivet som bygger enbart på en skadeståndsbestämmelse kan vara att kravet på förutsebarhet är något mindre jämfört med en straffbestämmelse. En skadeståndsbestämmelse kan utformas så att domstolarna i större utsträckning kan ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet och därmed även i viss mån anpassa skyddet till de förändringar som sker med tiden.

Emellertid kan ett skydd för privatlivet som enbart bygger på en skadeståndsbestämmelse ifrågasättas av flera skäl.

För det första kan det hävdas att även om den straffrättsliga legalitetsprincipen inte gäller vid skadestånd, innebär hänsyn till yttrandefrihetsintresset att det ändå måste ställas höga krav på förutsebarhet. Till viss del kan således samma invändningar som kan riktas mot en generell straffbestämmelse även resas mot en bestämmelse på skadeståndsrättslig grund.

För det andra kan det ifrågasättas om skadestånd kommer att få en tillräcklig avhållande effekt på kränkningar av privatlivet. Integritetsskyddskommittén kom till slutsatsen att ett skydd mot olovlig fotografering som enbart bygger på skadeståndsrättslig grund inte kunde, på grund av den svenska rättstraditionen, förväntas medföra särskilt höga skadeståndsbelopp. Därmed kan det i varje fall diskuteras om en sådan bestämmelse får en tillräckligt avhållande effekt. (SOU 2008:3 s. 300)

För det tredje skulle en rätt till skadestånd för ideella skador utan samband med brott bryta mot en grundläggande princip i svensk rätt som säger att skadestånd normalt fordrar brott. Vi har sett denna princip i 2 kap. 3 § skadeståndslagen, och samma grundregel finns i TF och YGL. Det är visserligen inte uteslutet att det kan vara motiverat att i detta fall göra ett avsteg från denna princip. Det gäller särskilt med hänsyn till att en rätt till ideellt skadestånd utan samband med brott förekommer i ett flertal lagar redan idag. Förutom på immaterialrättens och arbetsrättens område finns det sådana bestämmelser i t.ex. PuL (1998:204), lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder (1998:714) och kreditupplysningslagen (1973:1173). På tryck- och yttrandefrihetsrättens område finns dock inte något sådant exempel.

5.4 Självreglering

Det främst skälet till att något uttryckligt skydd för privatlivet aldrig har införts i Sverige är den självreglering som har funnits, främst de pressetiska regler som upprätthålls av PO/PON. I proposition 1986/87:151 avfärdade departementschefen förslagen av 1966 års integritetsskyddskommitté med hänvisning bl.a. till att man borde lita till pressens självsanerande verksamhet och motsvarande regler på radio- och tv-området snarare än till lagstiftning (s. 44).

Den självsanerande verksamheten har fortfarande stor betydelse för integritetsskyddet inom massmedier och får anses fungera i stort sett tillfredställande. Det som gör att man i dag möjligen bör göra en annan bedömning av den självsanerande verksamhetens effektivitet är bl.a. de stora förändringarna av medielandskapet. Den tekniska utvecklingen har gett många fler sätt att sprida yttranden, och masskommunikation är numera inte alls i samma utsträckning reserverad för de etablerade medierna. Det finns i dag därför en stor verksamhet som inte omfattas av de självsanerande systemen. Internet har också gett större möjligheter att vara anonym, vilket till viss del kan ligga bakom det ökade antalet kränkningar och att kränkningarna ofta är grövre.

Att skyddet för privatlivet upprätthålls genom självreglering har många fördelar jämfört med lagreglering. Det är framför allt mer flexibelt och ger större förutsättningar att på ett väl avvägt sätt göra de svåra och nödvändiga gränsdragningarna mellan integritet och yttrandefrihet. Om det är möjligt att finna sätt att förstärka den självreglerande verksamheten och modernisera den till dagens medielandskap, bör den således kunna vara ett alternativ till lagreglering på området. En särskild fråga är dock därvid om självreglering ger ett skydd som godtas vid en bedömning av det svenska integritetsskyddet enligt Europakonventionen. Så är sannolikt inte fallet. Vi kommer närmare in på detta när Europakonventionens krav på den svenska regleringen ska analyseras närmare.

Inom Pressens samarbetsnämnd pågår för närvarande ett arbete med att se över de pressetiska reglerna. Avsikten med arbetet är bl.a. att bredda tillämpningsområdet, dels till andra aktörer än de som är medlemmar i de organisationer som står bakom reglerna (Tidningsutgivarna, Journalistförbundet och Sveriges tidskrifter), dels till andra medier än tidningar och deras webbplatser, såsom radio och tv. En möjlig lösning som har diskuterats är att icke-medlemmar ska kunna frivilligt underkasta sig regelverket och PO:s/PON:s tillsyn genom en anmälan. En utvidgning till radio- och tv-området förutsätter troligen en samordning med de bestämmelser i radio- och tv-lagen som berör integritetsskyddet.

På radio- och tv-området kan noteras att det s.k. AV-direktivet innehåller en bestämmelse (art. 3.7) som ålägger medlemsstaterna att främja system för sam- eller självreglering inom de områden som samordnas genom direktivet och i den utsträckning det är möjligt enligt respektive medlemsstats rättsordning. I propositionen till den nya radio- och tv-lagen anser regeringen att "... det finns förutsättningar att utveckla självreglering inom radio- och tv-området på samma sätt som framgångsrikt sker inom andra områden." Och regeringen fortsätter: "Programföretagen kan ansluta sig till befintliga system eller skapa egna. Ökad självreglering kan medföra att behovet av annan reglering minskar." (prop. 2009/10:115, s. 202f)

Även om självreglering har många fördelar jämfört med att införa skydd för privatlivet genom lagstiftning förutsätter ett effektivt skydd att en sådan självreglering får bred anslutning. Det är inte troligt att de aktörer som står för de flesta och grövsta kränkningarna kommer att ansluta sig till ett frivilligt system för självsanering. Därtill kommer att självreglering vanligtvis inte ger den kränkte någon ersättning eller upprättelse.

En särskild fråga som bör undersökas närmare är vilka konsekvenser en ny straffbestämmelse om skydd för privatlivet kan få för den befintliga självregleringen inom massmedierna.

5.5 Utökade möjligheter till kvittning av rättegångskostnader

I kommitténs uppdrag ingår att överväga ändringar i tillämpningslagen i syfte att öka möjligheterna att kvitta rättegångskostnaderna i tryck- och yttrandefrihetsmål. Denna fråga kommer att behandlas i en kommande promemoria.

5.6 Utökade möjligheter till allmänt åtal vid ärekränkingsbrott

När det gäller ärekränkingsbrotten har lagstiftaren ansett att uppgiften att utkräva ansvar vid förtal och förolämpning i första hand är en fråga för den enskilde. Det kommer till uttryck i åtalsbestämmelserna i 5 kap. 5 § brottsbalken. Huvudregeln är där att brotten förtal, grovt förtal och förolämpning inte får åtalas av någon annan än målsäganden. Den som anser sig kränkt kan välja mellan att väcka enskilt åtal kombinerat med en

talans om skadestånd eller att enbart driva en civilrättslig talan om skadestånd. Samhällets ansvarsutkrävande vid ärekränkingsbrott begränsas genom att åklagarens rätt att väcka allmänt åtal gäller endast under vissa förutsättningar. Allmänt åtal får, enligt 5 kap. 5 § brottsbalken, väckas om brottet riktar sig mot någon som är under arton år eller om i annat fall målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl anses påkallat från allmän synpunkt. Det sistnämnda gäller om det är fråga om förtal eller grovt förtal samt i vissa speciella fall av förolämpning.

JK har i sin åtalspraxis följt den restriktiva hållning som lagtexten ger uttryck för. Endast i enstaka fall har JK valt att väcka åtal. Här kan nämnas JK:s beslut (dnr 658-90-30) med anledning av uppgifter i Expressen om ishockey- och bandyspelares mottagande av muta i samband med spel m.m. Även i fallet med Expressens publicering av Mikael Persbrandts påstådda alkoholmissbruk ansåg JK att det fanns särskilda skäl att inleda förundersökning och väcka åtal (dnr 6966-05-30). I ett annat ärende (dnr 1637-09-31), som gällde en privatperson som ansåg sig vara grovt förtalad av uppgifter som hade lagts ut på en webbplats, bedömde JK visserligen att målsägandens rätt till skydd för den personliga integriteten enligt artikel 8 i Europakonventionen kunde utgöra särskilda skäl att väcka allmänt åtal avseende yttrandefrihetsbrottet förtal. JK fann dock att sådana skäl inte förelåg i det aktuella ärendet.

I övervägandena kring ett eventuellt förstärkt skydd för privatlivet bör ingå att se över möjligheterna och förutsättningarna att bredda JK:s rätt att väcka allmänt åtal. Ett grundtips är för närvarande att bestämmelserna inte bör ändras annat än möjligen marginellt. En rad förtalsåtal gäller tvister mellan enskilda. I sådana bör JK inte dras in över huvud taget. Allmänt åtal bör nog även fortsättningsvis bara komma i fråga när det finns ett allmänintresse i saken.

Det framstår som naturligt att ett eventuellt nytt brott till skydd för privatlivet omfattas av samma åtalsbestämmelser som de som gäller för ärekränkingsbrotten.

5.7 Andra åtgärder

En förstärkning av skyddet för privatlivet behöver inte nödvändigtvis bestå enbart av straffrättsliga bestämmelser eller rätt till skadestånd vid kränkning. Det kan finnas andra åtgärder som, antingen fristående eller i kombination med t.ex. ett nytt brott, kan minska antalet grova kränkningar. Integritetsskyddskommittén föreslog flera sådana åtgärder, bl.a. att regeringen årligen borde informera riksdagen i en skrivelse om utvecklingen och det aktuella tillståndet rörande skyddet för den personliga integriteten. Dessutom föreslog man en förstärkning av Datainspektionen.

Ett förhållande som kan betraktas som ett problem i dag är att Datainspektionen enligt förarbetena till PuL ska tillämpa en försiktighetsprincip och hålla god marginal till det grundlagsskyddade området. Det har medfört att myndigheten sett sig förhindrad att vidta åtgärder mot kränkande behandling av personuppgifter i situationer där grundlagsskyddet för tryck- och yttrandefriheten är oklart. Om det finns anledning att misstänka att många och grova integritetskränkningar förekommer i detta gränsområde bör man överväga åtgärder att öka Datainspektionens möjligheter att ingripa. Det måste dock fortfarande finnas garantier för att sådana åtgärder inte innebär ett ingrepp i den tryck- och yttrandefrihet som skyddas av det särskilda grundlagsskyddet i TF och YGL. En tänkbar åtgärd är att ge Datainspektionen en uttrycklig rätt att begära Justitiekanslerns bedömning i frågan om en åtgärd från inspektionens sida är tillåten enligt bestämmelserna i TF och YGL.

Bilaga 1, Jämförelse mellan brott och förslag

	Gärning	Effekt	Exempel i lagen	Uppgift e.d.	Spridning	Ansvarsfrihet	Sanktion
Förtal	Lämnar nedsättande uppgift	Utsätta någon för andras missaktning	Utpekar någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnads-sätt	Uppgift om annan (människa)	Till tredje man, dvs. 1 person	Försvarligt + sann eller skälig grund	Böter Skadestånd
Grovt förtal	”-”	”-” och allvarlig skada, genom spridning eller innehåll	”-”	”-”	Spridningen har betydelse för bedömningen om det utgör grovt förtal	”-”	Böter eller fängelse i högst två år Skadestånd
Förolämpning	Smäda	Ingen	smädar annan genom bl.a. kränkande tillmäle eller beskyllning	Tillmäle, beskyllning, beteende	Tillräckligt att det uppfattas av den kränkte	–	Böter och vid grovt brott fängelse sex mån. Skadestånd
Brott mot PuL, missbruksregeln	Behandla personuppgifter	Kränkning av den personliga integriteten	Inga	Personuppgift	Inget krav	TF/YGL, journalistiskt ändamål + avvägning mot yttrandefriheten	Böter, fängelse i sex månader i vissa fall. Skadestånd
SOU 1980:8 Privatlivets fred	Kränkta privatlivets fred	Ägnad att medföra skada eller lidande	Inga	Uppgift om privata angelägenheter	Till tredje man, dvs. 1 person	Försvarligt + sanna uppgifter eller skälig grund	Böter eller fängelse 6 mån Skadestånd
Danmark: Straffeloven § 264a	videregiver meddelelser eller billeder...”	Ingen	Inga	”...meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden”	?	Krav på att spridningen ska ske ”oberettiget”	Böter eller fängelse 6 mån Skadestånd?
Finland: Strafflagen 24 kap. 8 §	Kränkning av privatlivet	”ägnad att orsaka skada eller lidande för den kränkte eller utsätta honom eller henne för missakt-	Inga	en uppgift, antydan eller bild	Genom massmedium eller på något annat sätt göra tillgängligt för ett stort antal människor	Förutsättning för straff är att spridandet har skett ”obehörigen”. Straffrihet gäller för	Böter eller fängelse högst 2 år

	Gärning	Effekt	Exempel i lagen	Uppgift e.d.	Spridning	Ansvarsfrihet	Sanktion
		ning”			Fullbordat brott redan då informationen gjorts tillgänglig	spridning av information som rör någons privatliv om uppgiften kan ha betydelse för bedömningen av dennes offentliga uppdrag och spridandet av uppgifter är nödvändigt för att en fråga av allmänt intresse ska kunna behandlas.	
Norge Straffeloven 390 §	”krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold”	Uppgiften måste vara ”kränkande”, vilket innebär att den inte kan röra alltför bagatellartade förhållanden, det måste vara i någon mån känsliga uppgifter som offentliggörs.	Inga	”meddelelse om personlige eller huslige forhold”	”offentlig”	–	Böter eller fängelse högst 3 månader Skadestånd
Förslag 1 - Generellt straffstadgande om skydd för privatlivet	Kränker	kränkning	Inga	Grov kränkning	Ingen	Försvarlig	Böter Skadestånd
Förslag 2 - Generellt straffstadgande om spridning av kränkande uppgifter	lämnar uppgift	som genom sitt innehåll, den omfattning i vilken den blivit spridd eller på annat sätt är ägnad att medföra allvarlig skada eller stort lidande	Inga	Uppgift om annans privata angelägenheter	Spridning	Försvarligt + sann eller skälig grund	Böter eller fängelse i högst ? Skadestånd
Förslag 3 – Ofredande byggs ut	ofredar	kränkning	Inga	Grov kränkning	Ingen	Försvarlig	Böter eller fängelse i högst ett år Skadestånd